

EVLİLİĞİN GENEL HÜKÜMLERİ

TMK madde 185: Evlenme ile eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur. Eşler, bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler. Eşler birlikte yaşamak birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadırlar.

❖ Bu kanun eşlerin birbirine sadakat yükümlülüğü olduğunu gösterir.

TMK madde 186: Eşler oturacakları konutu birlikte seçerler. Birliği eşler yönetirler. Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar.

❖ Eşlerin her ikisinde mali yükümlülükler açısından mali güçleri oranında evlilik giderlerine katlanma yükümlülüğü altındadırlar, sadece birine yıkılamaz. Sadece parasal katkı bahsedilmiyor emekte bahsedilmiş.

TMK madde 196: Parasal katkının yanı sıra özellikle ev işlerini yapma, çocuklara bakmak buna benzer emek isteyen işlerde bulunmanın katkının bir parçası olarak sayılması gerektiğini kabul eder. Bu katkılar, geçmiş bir yıl ve gelecek yıllar için istenebilir. MK196:Eşlerden birinin istemi üzerine hâkim ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler.

❖ Eşler eğer sağlanacak parasal katkı konusunda bir anlaşmazlığa düşecek olurlarsa bu hükmeye göre aile mahkemesi hâkiminden arabuluculuk yapmasını isteyip parasal katkının ne oranda sağlanacağı hususunda karar vermesini isteyebilirler.

TMK madde 187: (tartışmalıdır) Kadının evlendikten sonra kocasının soyadını alması. Ancak evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yapacağı başvuruyla kocasının soyadı önünde önceki soyadını da kullanabilir. Daha önce iki soyadı kullanan kadın, bu haktan sadece bir soy ad için yararlanabilir.

❖ Aile konutu tektir. Eşler evlilik birliği devam ederken konut ve barınma gereksinimlerini bu konut sayesinde gerçekleştirirler.

TMK madde 194: tasarruf kimilerine göre fiil ehliyetini sınırlandırıcı maddedir. Eşlerin bu konutta geçerli bir ayni veya şahsi hakka bağlı olarak barınmaları. Bu mülkiyet hakkı, irtifak hakkı, kira sözleşmesinden doğan şahsi hak söz konusu olabilir. Aile konutunun bu niteliğini kaybetmesi evliliğin bitimiyle beraber kendiliğinden gerçekleşir. Bunun haricinde eşler ortak anlaşmayla aile konutu olmasına son verebilirler.

(Aile konutu şerhi, eşlerden birinin talebi üzerine tapu kütüğüne düşlen kayıttır.)

TMK madde194: Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz. Rızayı sağlayamayan veya haklı bir sebep olmadan kendisine rıza verilmeyen eş, hâkimin müdahalesini isteyebilir. Aile konutu olarak özgülen taşınmaz malın maliki olmayan eş, tapu kütüğüne konutla ilgili gerekli şerhin verilmesini isteyebilir. Aile konutu eşlerden biri tarafından kira ile sağlanmışsa, sözleşmenin tarafı olmayan eş, kiralayana yapacağı bildirimle sözleşmenin tarafı haline gelir ve bildirimde bulunan eş diğeriyle müteselsilen sorumlu olur.

TMK madde 1025: Bir ayni hak yolsuz olarak tescil edilmiş veya bir tescil yolsuz olarak terkin

olunmuş ya da değiştirilmişse bu yüzden aynı hakkı zedelenen kimse tapu sicilinin düzeltilmesini dava edebilir. İyiniyetli 3.kişilerin bu tescile dayanarak kazandıkları aynı haklar ve her türlü tazminat istemi saklıdır.

**** A --- B C D -B'nin aile konutu üzerinde mülkiyet hakkı var. B aile konutunu C'ye sattığında 194.madde satışın geçersiz olduğunu söylüyor. A'nın açık rızası olmalı. Yani tasarruf yetkisi sınırlandırması var. İsviçre'deki görüş bunun fiil ehliyeti sınırlaması olduğu yönündedir. Cem hocaya göre tasarruf yetkisi sınırlamasıdır.MK1025'e göre B,C'ye malı sattığında C iyiniyetli ise yani bu malın aile konutu olduğunu bilmiyorsa veya bilecek durumda değilse buradaki hakkı korunur. Doktrindeki görüşe göre, burada 194.maddenin işleyebilmesi için C'nin iyiniyetli olup olmadığına bakmamak gerekir çünkü buna bakılacak olursa o zaman 194.maddeye göre açık rızası alınmamış olan eşin her durumda burada bunu tescili iptal ettirip terkin ettirebilmesi için yani tapu sicilinin düzeltilmesi davası açtığında bunu başarabilmesi için C'nin iyiniyetli olup olmadığını kanıtlaması gerekir. Bu konutun aile konutu olduğunu bilmediğini birde bilecek durumda olmadığını kanıtlaması gerek çünkü asıl olan iyiniyetin varlığıdır. Bu durumda 194.maddenin uygulanmasını zorlaştırıyor ve aile konutuna ilişkin getirilen 194.maddeyle korunmak istenen amacı ortadan kaldırıyor. Doktrine göre iyiniyet 3.kişinin iyiniyeti A ile B arasındaki evlilikte B'nin maliki olduğu konutu C'ye satıpta C'nin daha sonra D'ye satması durumunda 1025 burada D açısından uygulanabilir. Çünkü D,C'den satın alıyor. Gerçekten de sadece tapu kütüğündeki kayda güvenerek burada aile konutu olduğu yazmadığı için burada iyiniyetli olduğu düşünülür. Dolayısıyla D'nin bu kazanımının korunması gerekir. Ama burada B'den direk olarak satın alan C açısından (doktrindeki görüşe göre)C'nin iyiniyetli olup olmaması önem taşımaz. Yani C söz konusu konutun aile konutu olduğunu bilip bilmemesinin bir önemi yoktur. Yargıtay uygulamasında, bunun tersi uygulanmış. Bu gibi durumlarda C'nin iyiniyetli olup olmadığına bakmak gerek ve eğer kötü niyeti kanıtlanamıyorsa kazanımının korunması gerek. Bu 194.maddenin amacına ters düşüyor.

❖ Aile konutu şerhi konusu TMK madde 194/3' de değinilmiştir. B nin maliki olduğu bu taşınma üzerine gidip tek başına bildirimde bulunmak suretiyle tapuda şerh koyabilir. Bunu yaptığı takdirde konutu satın almak isteyen 3.kişiler şerhi görecekları için iyiniyet iddiasında bulunamazlar ve kazanımları korunmaz. Aile konutu şerhi dahaki maliklere ileri sürülebilir.

❖ Eşlerden biri diğer eşin açık rızası olmadıkça kira sözleşmesini feshedemez çünkü bu konut aile konutudur ve tasarruf yetkisi sınırlandırması vardır.

TMK madde 192: Eşlerden her biri meslek veya iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda değildir. Ancak meslek ve iş seçiminde ve bunların yürütülmesinde evlilik birliğinin huzur ve yararı göz önünde tutulur.

❖ Çocukların yaşı küçük olduğunda meslek seçiminde sınırlandırmalar olabilir.

EVİLİK BİRLİĞİNİN TEMSİLİ

Eşlerin evlilik sırasında seçecekleri meslekleri ve yapacakları iş bakımından bu eşlerin günlük hayatlarını da etkileyeceği düşünülürse önemli bir durum söz konusu olur.

TEMSİL: Ortak hayatın devamı süresince özellikle de ailenin sürekli ihtiyaçları yönünden 3.kişilerle yapacakları hukuki işlemlerde aileyi ve evlilik birliğini temsil etmeleri gerekir. Yani evlilik birliği, bir eşin yapacağı hukuki işlemle diğer eşin de bağlı olacağı sonucunu doğurur,

sorumluluk ortaktır.

TMK madde 188: Eşlerden her biri, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil eder.

Ailenin diğer ihtiyaçları için eşlerden biri, birliği ancak aşağıdaki hâllerde temsil edebilir:

1. Diğer eş veya haklı sebeplerle hâkim tarafından yetkili kılınmışsa,
2. Birliğin yararı bakımından gecikmede sakınca bulunur ve diğer eşin hastalığı, başka bir yerde olması veya benzeri sebeplerle rızası alınamazsa.

❖ Bu tarz ortak işlemlerde işlemin sonucu olarak sorumluluk 3.kişilere karşı ortak alınır.

❖ Borçlar kanunun 40-48.maddeleri arasında temsil konusuna değinilmiştir.

❖ TMK madde 188'in 1.fıkrasında olağan durumlar, 2.fıkrasında olağan üstü durumlardan bahsedilir.

TMK madde 198: Birliği temsil yetkisinin kullanıldığı hâllerde, eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olurlar. Eşlerden her biri, birliği temsil yetkisi bulunmaksızın yaptığı işlemlerden kişisel olarak sorumludur. Ancak, temsil yetkisinin üçüncü kişilerce anlaşılamayacak şekilde aşılması hâlinde eşler müteselsilen sorumludurlar.

TEMSİL YETKİSİNİN SINIRLANDIRILMASI VE KALDIRILMASI

Temsil olunanın her zaman için temsilciye vermiş olduğu yetkiyi kaldırabilmesi ve sınırlandırabilmesine kendini gösterir. Bu haktan önceden feragat etmek mümkün değildir.

TMK madde 190: Eşlerden biri birliği temsil yetkisini açar veya bu yetkiyi kullanmada yetersiz kalırsa hâkim, diğer eşin istemi üzerine temsil yetkisini kaldırabilir veya sınırlandırabilir. İstemde bulunan eş, temsil yetkisinin kaldırıldığını veya sınırlandırıldığını, üçüncü kişilere sadece kişisel duyuru yoluyla bildirebilir. Temsil yetkisinin kaldırılmasının veya sınırlandırılmasının iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sonuç doğurması, durumun hâkimin kararıyla ilân edilmesine bağlıdır.

TMK madde 193: Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, eşlerden her biri diğeri ve üçüncü kişilerle her türlü hukukî işlemi yapabilir.

TBK madde 584: Eşlerden biri mahkemece verilmiş bir ayrılık kararı olmadıkça veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı doğmadıkça, ancak diğerinin yazılı rızasıyla kefil olabilir; bu rızanın sözleşmenin kurulmasından önce ya da en geç kurulması anında verilmiş olması şarttır.

*** TMK md 193'te bahsedilen “kanunda aksi hüküm bulunmadıkça” yazan yere karşılık gelen aksi hüküm TBK md 584'te vardır ve kefalet sözleşmesine sınır getirerek, diğer eşin rızası olmadıkça işlemin geçersiz olacağını söyler.

EVLİLİK BİRLİĞİNİN KORUNMASI

Hâkimin evlilik birliği içinde arabulucu, uzlaştırıcı gibi rol oynayabileceğini ve istem halinde başvurulduğu takdirde evliliğin korunması için çeşitli önlemleri alabileceğini görmekteyiz.

TMK madde 195: Evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlığa düşülmesi hâlinde, eşler ayrı ayrı veya birlikte hâkimin müdahalesini isteyebilirler.

Hâkim, eşleri yükümlülükleri konusunda uyarır; onları uzlaştırmaya çalışır ve eşlerin ortak rızası ile uzman kişilerin yardımını isteyebilir.

Hâkim, gerektiği takdirde eşlerden birinin istemi üzerine kanunda öngörülen önlemleri alır.

❖ 1.fıkra bahsedilen uyuşmazlıklar şunlar olabilir: Velayet hakkının kullanılmasıyla alakalı

çocuklarla ilgili konular, eşlerin sağlayacağı parasal katkı, bazı hukuki işlemlerin yapılmasında diğer eşin rızasının gerektiği hallerde bu rızanın verilmemesi olabilir.

TMK madde 198: Eşlerden biri, birliğin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmezse, hâkim onun borçlularına, ödemeyi tamamen veya kısmen diğer eşe yapmalarını emredebilir.

- ❖ Eşlerin birbirlerinden alacakları katkının yerine getirilmemesi halinde hâkimin alabileceği başka önlemler de vardır, Örneğin; TMK md 198, nisbi haklar herkes tarafından iddia edilemez sadece taraflar isteyebilir bu madde bu kuralın istisnasıdır.

ORTAK HAYATIN TATİLİ

Eşlerin ortak hayatın tatilini isteme hakları vardır. Ayrılıktan ve boşanmadan farklıdır, ayrılık ve boşanmada dava yoluna gidilir fakat ortak hayatın tatilinde eşlerden birinin ortak hayat nedeniyle kişiliği, ekonomik güvencesi, ailenin huzuru ciddi biçimde tehlikeye düşüyorsa (Örneğin; aile içi şiddet, ekonomik kısıtlanma, kişiliğine yönelik sınırların zorlanması vb) eşlerden biri ortak hayatın tatilini isteyebilir. Bu evliliğin korunması için getirilen önlemlerden biridir. Evliliğin tatili kararı için mutlaka bu sebeplerin olması gerekir ve eş hâkimden kendini koruyacak önlemler isteyebilir.

TMK madde 197: Eşlerden biri, ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddi biçimde tehlikeye düştüğü sürece ayrı yaşama hakkına sahiptir. Birlikte yaşamaya ara verilmesi haklı bir sebebe dayanıyorsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine birinin diğerine yapacağı parasal katkıya, konut ve ev eşyasından yararlanmaya ve eşlerin mallarının yönetimine ilişkin önlemleri alır. Eşlerden biri, haklı bir sebep olmaksızın diğerinin birlikte yaşamaktan kaçınması veya ortak hayatın başka bir sebeple olanaksız hâle gelmesi üzerine de yukarıdaki istemlerde bulunabilir. Eşlerin ergin olmayan çocukları varsa hâkim, ana ve baba ile çocuklar arasındaki ilişkileri düzenleyen hükümlere göre gereken önlemleri alır.

- ❖ Eş, hâkimden kendisine tedbir nafakası bağlanmasını isteyebilir. Örneğin; Erkek evden haklı sebep olmadan ayrılıyorsa, kadın hâkimden boşanma kararı değil de ortak hayatın tatilini isteyebilir.
- ❖ Eş, alınması gereken önlemleri aldırabilir. Örneğin; Ortak konuttan yararlanmaya devam etme hakkı, diğer eşten parasal katkı alma vb.
- ❖ Ortak hayatın tatili kararında bir süre yoktur fakat hâkimden süre talep edilebilir. Buna ek olarak diğer eş ayrıca tespit davası açıp, ortak hayatın tatiline gerek olmadığını tespitini isteyebilir. Tespitte evliliğin tatiline neden olan olguların olmadığını ispatlarsa tatil sona erer.

TMK madde 199: Ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan malî bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gerektirdiği ölçüde, eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, belirleyeceği malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufların ancak onun rızasıyla yapılabileceğine karar verebilir.

Hâkim bu durumda gerekli önlemleri alır.

Hâkim, eşlerden birinin taşınmaz üzerinde tasarruf yetkisini kaldırır, re'sen durumun tapu kütüğüne şerh edilmesine karar verir.

- ❖ 199.maddede kısıtlama durumu yoktur sadece bazı mallar üzerinde tasarruf yetkisi diğer eşin rızasına bağlı hale getirilmiştir. Örneğin; Ailenin ekonomik geleceğinin tehdit edildiği zamanlarda bu kısıtlama söz konusu olur.

TMK madde 200: Koşullar değiştiğinde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine kararında gerekli değişikliği yapar veya sebebi sona ermişse alınan önlemi kaldırır.

TMK madde 201: Evlilik birliğinin korunmasına yönelik önlemler konusunda yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesidir. Eşlerin yerleşim yerleri farklı ve her ikisi de önlem alınması isteminde bulunmuş ise, yetkili mahkeme ilk istemde bulunanın yerleşim yeri mahkemesidir. Önlemlerin değiştirilmesi, tamamlanması veya kaldırılması konusunda yetkili mahkeme, önlem kararını veren mahkemedir. Ancak, her iki eşin de yerleşim yeri değişmişse, yetkili mahkeme eşlerden herhangi birinin yeni yerleşim yeri mahkemesidir.

EVLİLİK BİRLİĞİNDE MAL REJİMLERİ

Sınırlı sayıda seçimlik mal rejimi vardır. Eşlerin seçebileceği seçimlik mal rejimi ya mal ayrılığı olabilir ya paylaşımlı mal ayrılığı olabilir ya da mal ortaklığı olabilir. Dolayısıyla kanunda bu belirtilen rejimler dışında eşlerin başka bir mal rejimi yaratması mümkün değildir, sözleşmeyle buna karar verilemez. Kişilerin evlilikleri sona erdiğinde tasfiyenin tamamen kendi istedikleri tarzda yapılmasına olanak sağlamaları mümkün değildir. Farklı bir mal rejimi türü yaratamayacakları gibi kanunun öngörmediği bir şekilde var olan mal rejimlerini birbirine karıştırarak da sözleşme yaratamazlar. Dolayısıyla bu açıdan sınırlı sayıda olma, emredici hukuk kurallarına uygulanıyor olması ve aile hukukuna özgü genel esasların bu mal rejimlerinde sıklıkla görülür.

Mal Rejimleri; *Yasal mal rejimi, Sözleşmeli mal rejimi, Olağan mal rejimi, Olağanüstü mal rejimi* olarak sınıflandırılır.

- 1) **YASAL MAL REJİMİ:** Eğer eşler herhangi bir farklı tercih yapmamışlarsa, mallarına ilişkin evliliğin sonuçlanması aşamasındaki tasfiye sistemi uygulanacak olan rejimde yani kanunun belirlediği başka bir tercih yapılmadığı durumda uygulanacak olan rejime denir. Bizim hukukumuzda edinilmiş mallara katılma rejimidir.
- 2) **SÖZLEŞMELİ MAL REJİMİ:** Eşler eğer isterlerse sözleşmeyle başka bir mal rejimi türüne geçebilirler. Paylaşımlı mal ayrılığı veya mal ortaklığını tercih edebilirler.
- 3) **OLAĞAN MAL REJİMİ:** Sözleşmesel ve yasal mal rejiminde söz konusu olur. Ortada olağanüstü bir hâl bulunmadıkça ya eşlerin yasal olarak istedikleri ya da sözleşmeyle tercih ettikleri mal rejimi türlerinden biri uygulanacaktır.
- 4) **OLAĞANÜSTÜ MAL REJİMİ:** Ortada olağanüstü durumlar varsa özellikle de eşlerden birinin malvarlığını tehdit eden ciddi unsurlar varsa örneğin; haciz, alacaklılar tarafından icra takibi yapılıyor olması, borca batmış olması, ayırt etme gücünü yitirmiş olması vb. malvarlığını hususlarını etkileyebilecek haller varsa olağanüstü mal rejimine geçiş söz konusu olabilir.

- Yasal mal rejiminden mal ayrılığına geçilebilir veya sözleşmeyle bir mal rejimi kararlaştırılmışsa bu sözleşmeden çıkılıp mal ayrılığına gidilebilir. Buna olağanüstü mal rejimi denir.

Hangi hallerde olağanüstü mal rejimi uygulanır;

- a. Ya kanun tarafından hiçbir işleme gerek olmaksızın bu geçiş gerçekleşebilir.
- b. Ya da eşlerden birinin istemi üzerine hâkim kararıyla olağan mal rejiminden olağanüstü mal rejimine geçiş söz konusu olabilir.

TMK madde 206: Haklı bir sebep varsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir. Özellikle aşağıdaki hâllerde haklı bir

sebebin varlığı kabul edilir:

1. Diğer eşe ait malvarlığının borca batık veya ortaklıktaki payının haczedilmiş olması,
2. Diğer eşin, istemde bulunanın veya ortaklığın menfaatlerini tehlikeye düşürmüş olması,
3. Diğer eşin, ortaklığın malları üzerinde bir tasarruf işleminin yapılması için gereken rızasını haklı bir sebep olmadan esirgemesi,
4. Diğer eşin, istemde bulunan eşe malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklık malları hakkında bilgi vermekten kaçınması,
5. Diğer eşin sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun olması. Eşlerden biri ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun ise, onun yasal temsilcisi de bu sebebe dayanarak mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir.

❖ Bir başka mal rejimi ise mal ayrılığıdır. **Mal ayrılığı durumunda;** eşlerin ikisinin de evlilik birliği devam ederken elde ettiği malların kendisinde kalacak olması ve paylaşırmanın bu esasa göre yapılacak olması sebebiyle özellikle borçlu durumda olmayan eş yönünden kendi mallarının da güvence altına alınmasına yönelik bir durum ortaya çıkacaktır. Çünkü edinilmiş mallara katılma rejimi devam ederse tasfiye aşamasına gelindiğinde eşlerin edinilmiş malları yarı yarıya paylaşılıyor ama bundan çıkılıp mal ayrılığına geçildiğinde eşlerden biri kendi ekonomik güvenliğinin sağlanması noktasında böyle bir önlemin alınmasını isteyebilir.

❖ TMK md 206'da "özellikle" dediği bu haller sadece örnekseme olarak verilmiştir, bu haller dışında da olaylar gelişebilir. Uygulamada ise sayılan bu haller dışında hâkimlerin hiçbir zaman hata nedeniyle iptal hakkı tanımadığı görülüyor yani her ne kadar kanun sınırlı sayıdadır dese de mahkemelerin uygulamaları çoğunlukla bu yönde değildir. Olağan mal rejiminden çıkıp, olağanüstü mal rejimine geçiş açısından TMK md 206/6'da eşlerden birinin talebi üzerine hâkim kararıyla bunun mümkün olabileceğinden bahsedilir.

❖ Yine eşlerden birinin istemi üzerine hâkim kararıyla TMK md 210'da belirtildiği gibi olağanüstü mal rejimine geçiş söz konusu olacaktır.

TMK madde 210: Mal ortaklığını kabul etmiş eşlerden birine karşı icra takibinde bulunan alacaklı, haczin uygulanmasında zarara uğrarsa, hâkimden mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir. Alacaklının istemi her iki eşe yöneltilir. Yetkili mahkeme, borçlunun yerleşim yeri mahkemesidir.

❖ Eşlerden biri ise TMK md 206'ya göre, olağanüstü mal rejimine geçmeyi talep ederse bunu kendi yerleşim yeri mahkemesinden de isteyebilir.

❖ **TMK madde 209:** Mal ortaklığını kabul etmiş olan eşlerden birinin iflâsına karar verildiği takdirde, ortaklık kendiliğinden mal ayrılığına dönüşür.

MAL REJİMİ SÖZLEŞMESİ

❖ Aile hukukuna özgü bir sözleşme türüdür.

❖ Eşler dilerlerse mal rejimi sözleşmesi yapabilirler.

TMK madde 202: Eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması asıldır. Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kanunda belirlenen diğer rejimlerden birini kabul edebilirler.

- ❖ Bu sözleşmenin gereklilik arz etmesi açısından incelenmesi gereken hususlar var bunların başında tarafların ehliyetine ilişkin durumlar ve şekil geliyor.

TMK madde 203: Mal rejimi sözleşmesi, evlenmeden önce veya sonra yapılabilir.

Taraflar, istedikleri mal rejimini ancak kanunda yazılı sınırlar içinde seçebilir, kaldırabilir veya değiştirebilirler.

TMK madde 204: Mal rejimi sözleşmesi, ancak ayırt etme gücüne sahip olanlar tarafından yapılabilir. Küçükler ile kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızasını almak zorundadırlar.

Kısıtlılarda ise;

- ❖ Kişiye vasi atandığı durumlarda vasinin rızası mutlaka olmalı. Fakat bu yeterli değildir, TMK madde 462'ye göre mal rejimi sözleşmesi yaparken vasinin dışında aynı zamanda vesayet makamının da onayının alınması gereklidir.
- ❖ Bizim hukukumuzda vesayet makamı sulh hukuk mahkemesidir, kişinin kısıtlanmasına karar veren mahkemede sulh hukuk mahkemesidir.
- ❖ Vesayet daireleri diye bir kavram vardır. Vesayet dairelerini bir üst kavram olarak düşünürsek içinde vesayet makamı ve denetim makamı barındırır.
- ❖ Denetim makamı da asliye hukuk mahkemesidir.
- ❖ Kişilere vasi atanırken yakın akrabaların tercih edilmesi gerektiği duyurulur hâkime ama uygulamada daha çok eşe verilir.
- ❖ Yasal temsilci ile vesayet altında bulunan korumaya muhtaç kişinin menfaat çatışmasının yaşanabileceği durumlarda bu gibi işlemler için kişiye ait kayyım atanması öngörülür. (TMK 246/2)
- ❖ Yani eğer eş vasi ise onunla mal rejimi sözleşmesi yine de yapılabilir bu durumda yasal temsilciler ve eş ayrı kişi olduğundan kısıtlının haklarını korumak için kayyum atanır.
- ❖ Mal rejimi sözleşmesi şekil şartları yönünden de oldukça sıkı kurallara tabidir.

TMK madde 205: Mal rejimi sözleşmesi, noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılır. Ancak, taraflar evlenme başvurusu sırasında hangi mal rejimini seçtiklerini yazılı olarak da bildirebilirler. Mal rejimi sözleşmesinin taraflarca ve gerektiğinde yasal temsilcilerince imzalanması zorunludur.

- ❖ Ancak taraflar evlenme başvurusu sırasında hangi mal rejimini seçtiklerini yazılı olarak da bildirebilirler.
- ❖ Mal rejimi sözleşmesinin taraflarca ve gerektiğinde yasal temsilcilerince imzalanması zorunludur.

Mal rejiminin sona ermesi bakımından; sözleşme ile eğer mal rejimi kararlaştırılmışsa eşler diledikleri takdirde bunu sona erdirebilirler. Buna ikale denir.

- ❖ Alacaklıların korunması noktasında;

- TMK madde 213'te bir düzenleme vardır, çünkü özellikle olağan mal rejiminden olağanüstü mal rejimine geçilirken madde 212 der ki mal ayrılığına geçildiği takdirde kanunda aksine hüküm bulunmadıkça eşler arasında önceki mal rejiminin tasfiyesi bu rejime ilişkin hükümlere göre yapılır.

TMK madde 213: Mal rejiminin kurulması, değiştirilmesi veya önceki rejimin tasfiyesi, eşlerden birinin veya ortaklığın alacaklılarının, üzerinden haklarını alabilecekleri malları

sorumluluk dışında bırakamaz. Kendisine böyle mallar geçmiş olan eş, borçlardan kişisel olarak sorumludur; ancak, söz konusu malların borcu ödemeye yetmediğini ispat ettiği takdirde, bu ölçüde kendisini sorumluluktan kurtarabilir.

- Görevli mahkeme Aile mahkemesi
- Yetkili mahkeme TMK madde 214: Eşler veya mirasçılar arasında bir mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalarda, aşağıdaki mahkemeler yetkilidir:
 1. Mal rejiminin ölümle sona ermesi durumunda ölenin son yerleşim yeri mahkemesi,
 2. Boşanmaya, evliliğin iptaline veya hâkim tarafından mal ayrılığına karar verilmesi durumunda, bu davalarda yetkili olan mahkeme,
 3. Diğer durumlarda davalı eşin yerleşim yeri mahkemesi.

TMK madde 216: Eşlerden her biri, diğerinden her zaman mallarının envanterinin resmî senetle yapılmasını isteyebilir. Bu envanter, malların getirilmesinden başlayarak bir yıl içinde yapılmışsa, aksi ispatlanmış olmadıkça bu envanterin doğru olduğu kabul edilir.

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ

- ❖ 1 Ocak 2002 den beri yasal mal rejimi olarak uygulanıyor. 2002'den önce mal ayrılığı uygulanırdı.
- ❖ 4722 sayılı kanunun 10. Maddesinde; özellikle 2002 tarihinden önce evlenmiş olanlar açısından 2002'den sonra mal rejimine ilişkin kurallar nasıl uygulanacak edinilmiş mallara mı tabi olacak hangi tarihten itibaren tabi olacak özellikle onlara tanınmış olan 2002 yılındaki 1 yıllık süre değişiklik yapmak için veya aralarında anlaşarak mesela 1990da evlendilerse 1990dan itibaren edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanma imkânını da sunuyor. Kanun bütün bunlar 4722 sayılı kanunun 10.maddesinde ele alınıyor.
- ❖ Medeni kanunun hükümleri ile ilgili uygulamayı ilgilendiren meseleler ayrı bir kanunla düzenlendiği için 4721 sayılı medeni kanunda yer almamaktadır bu husus.

TMK madde 218: Edinilmiş mallara katılma rejimi, edinilmiş mallar ile eşlerden her birinin kişisel mallarını kapsar.

- ❖ Eşler açısından 4 tane mal ayrılığı alanı var.
- ❖ A ve B yapmış oldukları evlilikte Anın edinilmiş malları var kişisel malları var. B'nin edinilmiş malları var ve de kişisel malları var
A———B
(EM) (EM)
(KM) (KM)
- ❖ Kanundahangi malların edinilmiş hangi malların kişisel mal olduğu belirtilmiştir.
- ❖ Bir malın edinilmiş mal mı yoksa kişisel mal mı olduğuna dair bir şüphe varsa TMK'ya göre o mal bir karine olarak aksi ispatlanmadıkça edinilmiş mal olarak kabul edilir.
- ❖ **TMK madde 219**da edinilmiş mallar sayılmaktadır;

Bir eşin edinilmiş malları özellikle şunlardır:

1. Çalışmasının karşılığı olan edinimler,
2. Sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım

amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler (emekli maaşı vb.)

3. Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar,
4. Kişisel mallarının gelirleri (örneğin evlenmeden önce bir eviniz vardır evlenmeden önce edinildiği için bu kişisel mal olmaya devam edecek yalnız bu evi kiraya vermişseniz ve evlendikten sonra da kira almaya devam ediyorsanız bu aldığınızı kira parası edinilmiş mal olarak sayılır. Bir başka örnek ise, evlenmeden önce bir miktar para biriktirmiştiniz ve bankaya faize yatırmıştınız evlendikten sonra faiz getirisi oldu. Evlenmeden sonra gelen faiz yine edinilmiş mal kabul edilir.)
5. Edinilmiş malların yerine geçen değerler. (örneğin, evlendikten sonra çalışmanızın karşılığı olarak araba aldınız mülkiyeti size ait kaza geçirdiniz ve araba hurdaya çıktı ama sigortadan da bir miktar para aldınız edinilmiş malın telef olması nedeniyle onun yerine geçen değer yani sigorta parası yine edinilmiş mal sayılır.)

• **TMK madde 220:** Aşağıda sayılanlar, kanun gereğince kişisel maldır:

1. Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya (saat, mücevher, cep telefonu vb.)
2. Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri (örneğin, evin sahibi iseniz evlenmeden önce evlendikten sonra kişisel mal olarak kalmaya devam eder)
 - > Tasfiye, eşlerin birbirlerinden alacak hakkı isteme yetkisi veriyor. Evin mülkiyetini bana ver yetkisi değil de sadece alacak hakkı elde ediyor eşler.
 - > Eşler aralarında anlaşılırsa edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanmasına yol açmadan tasfiyeyi kendi aralarında gerçekleştirebilirler.
 - > 2.maddeye başka bir örnek verecek olursak, evlendikten sonra miras kalırsa eşlerden birine o zaman bu kişisel mal olur çünkü evlendikten sonra bir karşılık vererek elde edilmiş olan şeyler edinilmiş mal ama miras veya karşılıksız kazanma yoluyla edinilmiş şeyler kişisel mallar sayılır.
3. Manevî tazminat alacakları,
4. Kişisel mallar yerine geçen değerler.
- ❖ Bir malın edinilmiş mal veya kişisel mal olması bir şeyi değiştirmez, mülkiyet hakkına sahip olan eş evlilik devam ettiği esnada onu dilediği gibi serbestçe tasarruf edebilir. Mal rejiminde bir malın edinilmiş mal sayılıyor olması, kişisel mal sayılıyor olması eşin mal üzerindeki tasarruf yetkisini kısıtlamaz. Tasfiye zamanında bu ayırım önemlidir.
- ❖ Tasfiye mallar üzerinde mülkiyet hakkı vermez. Örneğin, eviniz edinilmiş mal kategorisinde ise ev size ait, boşandıktan sonra tasfiye zamanı geldiğinde eşiniz tapu iptali tescil davası açıp evin mülkiyetinin kendisine geçirilmesini isteyemez. Sadece edinilmiş mal olan evin değerinin yarısı kadar olacak hakkın kendisine verilmesini

isteyebilir.

- ❖ Bununla birlikte borçlu olan eşin para verecek durumu yoksa eğer eşyle evin mülkiyeti ile ilgili anlaşmalar yapabilir, intifa yani oturma hakkı vererek mülkiyeti geçirebilir.

TMK madde 221: Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle, bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dâhil olması gereken malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayılacağını kabul edebilirler.

Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mallara dâhil olmayacağını da kararlaştırabilirler.

- ❖ Evlenmeden önce bankada 100bin TL paranız vardı, evlendiniz ve boşanıyorsunuz bu 100bin TL kişisel maldır.

TMK madde 223: Her eş, yasal sınırlar içerisinde kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir.

Aksine anlaşma olmadıkça, eşlerden biri diğerinin rızası olmadan paylı mülkiyet konusu maldaki payı üzerinde tasarrufta bulunamaz.

- ❖ Hangi hallerde tasfiye gerçekleşir ve gerekir bunu TMK 225 açıklar.

TMK madde 225: Mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erer. Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer.

- ❖ Örneğin eşlerden biri kendi edinilmiş mallarından kendi kişisel mallarına katkıda bulunabilir mesela bir eş kişisel mal olan evinin borcunun ödenmesi için kendi edinilmiş malından yani çalışarak kazandığı paradan harcamak suretiyle tasarrufta bulunabilir. Böyle bir durumda tasfiye aşamasına gelindiğinde denkleştirme yapılması istenebilir. Fakat bunun tersi de olabilir yani kişisel maldan edinilmiş mala da aktarılmış olabilir, bu durumda da denkleştirme söz konusu olacaktır.
- ❖ Bir eş diğer eş için kendi kişisel malından veya bir eşin edinilmiş malı için diğer eş kendi kişisel malından harcama yapabilir.

TMK madde 227: Eşlerden biri diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunmuşsa, tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında alacak hakkına sahip olur ve bu alacak o malın tasfiye sırasındaki değerine göre hesaplanır; bir değer kaybı söz konusu olduğunda katkının başlangıçtaki değeri esas alınır.

Böyle bir malın daha önce elden çıkarılmış olması hâlinde hâkim, diğer eşe ödenecek alacağı hakkaniyete uygun olarak belirler.

Eşler, yazılı bir anlaşmayla değer artışından pay almaktan vazgeçebilecekleri gibi, pay oranını da değiştirebilirler.

NOT: Kural olarak malların tasfiye anındaki değerleri esas alınır.

>Değer artış payı hesaplattırılıyor ve diğerinin edinilmiş mallarının aktifine veya pasifine bu ekleniyor.

- ❖ Bütün bu hesaplardan sonra en son ortaya çıkan şeye artık değer denir. Sonuçta bu takas

edinildiğinde ortaya çıkan rakamların biri diğerinden daha büyük olursa fazla olan farkı düşükten sonra diğerine kalanın yarısını verir. Diğer eşin bu yarı üzerinde katılma alacağı hakkı oluyor.

- ❖ Bütün bu hesapları yaparken dikkat edilmesi gereken hususlar vardır örneğin denkleştirmeyi ele alalım. A'nın babasından kalan 200bin TL değerinde evi var, bu kişisel malın içine A 20bin TL borcunu ödeyerek katkıda bulunuyor. 1/10 oranında edinilmiş malından yapmış olduğu bir katkı söz konusudur. Normal şartlarda 20bin TL kalmış olsaydı edinilmiş mal olarak tabi olacaktı burada tasfiye anında malların değerlerine bakılarak denkleştirme istenebilir. Eğer eşler boşanırsa evin o an ki değeri 600bin TL'ye çıktı 1/10'luk oran bu fiyata da uygulanır. 60bin TL olur ve denkleştirme alacağı olarak diğerinin yani A'nın edinilmiş mallarının aktifine yazılır.

50bin TL'lik arabanın fiyatı 30bin TL'ye düştü diyelim, arabanın fiyatı düştü diye yapılan katkı da düşmez.

Edinilmiş mallarda denkleştirme dendiğinde 2 olasılık vardır;

- 1- Ya eşin edinilmiş malında kişisel malına gider
 - 2- Ya kişisel malından edinilmiş malına gelir.
- >Kişiselden edinilmişse aktarıldığında pasife yazılır çünkü azalacak. Normalde diğer eş bu paradan hak talep edemezdi ama edinilmiş mala dâhil olduğu için hak talep edebilir.
- ❖ Değer artış payı iki eş arasında gidip gelen mal varlığı değerlerinden bahsedilir. Bu konu TMK madde 227'de açıklanmıştır.
 - ❖ Eşlerin boşandıktan sonra tasfiye için 10 yıl süreleri vardır.

ÖRNEK: A'nın 300bin TL değerinde evi olduğunu varsayalım. Eşi B, evin bakımı ve onarımı için 60bin TL'lik katkıda bulundu. (Evin yeni halinin değeri 360bin TL olmuş oldu) Öncelikle, değer artış oranını hesaplamamız gerekir. 360bin TL'nin içinde B'nin katkısı 1/6'dır.(yani değer artış oranı 1/6 dır.)

Boşanma gerçekleşip tasfiye zamanı geldiğinde, malların tasfiye zamanındaki değerlerine bakılır. Örneğimizdeki 360binTL'lik evin tasfiye zamanındaki değerinin 540bin TL olduğunu varsayalım. Burada değer artış oranını bulduktan sonra, değer artışı içerisinde B'nin yapmış olduğu katkının ne kadara tekabül ettiğini hesaplamamız gerekir. 540 bin TL-360 bin TL=180bin TL, değer artış oranı 1/6 olduğu için bu 180bin TL içinde B'nin ne kadarlık katkısı olduğunu buluruz 180/6=30 bin TL. 30 bin TL değer artışını ifade eder. Ve B'nin önceden vermiş olduğu 60bin TL vardı. 60+30=90 bin TL B'nin Adan değer artış payı alacağı vardır.

NOT: Katkıda bulunulan malın tasfiye zamanında değeri düşmüş olsa bile eşin bulunduğu katkı aynen kalır, değişmez.

Önümüze olay geldiğinde öncelikle yapılması gereken hangi mallar edinilmiş, hangi mallar kişisel maldır bunları ayırmamız gerekir. Edinilmiş mal kategorisine girenler içerisinde denkleştirme söz konusu olabilir, eğer denkleştirme var ise ona ilişkin hesaplamalar yapılır. Değer artış payı olmuş olabilir, varsa eğer buna ilişkin hesaplamalar yapılır. TMK madde 229'da bahsedilen eklenecek değerler söz konusu olabilir. Ve sonuç olarak artık değer ortaya çıkmış olacaktır. Bu işlemler her iki eş açısından da ayrı ayrı yapılacaktır. Sonrasında ise alacaklar takas edilir ve fazla olan az olana bu ödemeyi yapmakla yükümlü olacaktır.

Değer artış payı içerisinde en önemli husus; bir eşin diğerine yapacağı katkının farklı şekilde ortaya çıkabilecek olmasıdır. Yani;

B kişisel malından, A'nın kişisel malına aktarımda bulunmuş olabilir.

B kişisel malından, A'nın edinilmiş malına aktarımda bulunmuş olabilir.

B edinilmiş malından, A'nın kişisel malına aktarımda bulunmuş olabilir. B edinilmiş malından, A'nın edinilmiş malına aktarımda bulunmuş olabilir.

1. Kişisel maldan^Kişisel mala aktarımda bulunulursa bunlar kişisel mal içerisinde kaldıkları için herhangi bir sonuç doğurmayacaktır çünkü biz sadece iki eş açısından da edinilmiş mallara bakıyoruz. Kişisel mal kategorisindeki şeyler tasfiyeye tabi değildir.
2. Kişisel maldan^Edinilmiş mala aktarımda bulunulursa, o zaman yatırımda bulunan eş açısından (örneğimizde A için) borç teşkil eder. Bu nedenle edinilmiş malların içerisinde bunu A'nın pasifine katmak zorundayız.
3. Edinilmiş maldan^Kişisel mala aktarımda bulunuluyorsa, bu durum B için alacak teşkil eder çünkü B'nin edinilmişinde kalsaydı bu A için paylaştırılmada esas alınacaktı bu durumda B'nin edinilmişinde azalma olduğu için B açısından teşkil eder. Bu sebeple bunu aktive yazmamız gerekir.
4. Edinilmiş maldan^Edinilmiş mala aktarım söz konusuysa, bu durumda da yine aktive yazılır çünkü zaten edinilmişten gelmekte. Fakat her iki eşinde edinilmiş malı söz konusu olduğu için yarı yarıya paylaştırılır.

EKLENECEK DEĞERLER

TMK madde 229

Aşağıda sayılanlar, edinilmiş mallara değer olarak eklenir:

1. Eşlerden birinin mal rejiminin sona ermesinden önceki bir yıl içinde diğer eşin rızası olmadan, olağan hediyeler dışında yaptığı karşılıksız kazandırmalar.
2. Bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler. Bu tür kazandırma veya devirlere ilişkin uyuşmazlıklarda mahkeme kararı, davanın kendisine ihbar edilmiş olması koşuluyla, kazandırma veya devirden yararlanan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilir.
3. Kişisel mallar ile edinilmiş mallar arasında denkleştirme
Avukatlar tasfiye davalarında müvekkili olan eş için bazı taleplerde bulunurlar örneğin, diğer eş şu malların mülkiyetini bize versin gibi. Normalde edinilmiş mallara katılma rejiminde bir eşin diğerinden sadece alacak hakkına sahip olması söz konusudur. Katılma alacağı bir alacak hakkı doğurur. Edinilmiş mallar üzerinde diğer eş açısından bir mülkiyet hakkı oluşturmaz yani bir eş diğerine arabanın mülkiyetini bana ver veyahut tapu iptali tescili isteyip evin mülkiyetini bana geçir diyemez, sadece para alacağına sahip olur. Bir eşin diğer eşten isteyebileceği tek şey paradır. Eğer borçlu eşin parası yoksa ancak o zaman mülkiyet üzerinden borcunu ödemeyi teklif edebilir. Fakat genel kural her zaman para alacağıdır ve borçlu olan parayı verirse alacaklı eşin mülkiyet isteme hakkı yoktur.

Eşlerin mal rejimi açısından hangi tarihte evlendikleri önemlidir. Eğer 2002'den önce evlenmişlerse ve aksi kararlaştırılmamışsa eski mal rejimine tabidirler.

TMK madde 236: Her eş veya mirasçıları, diğer eşe ait artık değer yarısı üzerinde hak sahibi olurlar. Alacaklar takas edilir.

TMK madde 236/2: Zina veya hayata kast nedeniyle boşanma hâlinde hâkim, kusurlu eşin artık değerdeki pay oranının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verebilir.

- Normalde boşanmadaki kusurun mal rejimine, tasfiyeye bir etkisi yoktur. Fakat eğer boşanma hayata kast veya zina sebebiyle gerçekleşmişse o zaman hâkim gerekli görürse (takdir yetkisini kullanarak) kusurlu olan eşin katılma alacağını azaltabilir veya tamamen kaldırabilir.
- Hayata kast ve zina dışındaki boşanma sebepleri ancak tazminatlarda etki eder, tasfiyeye etki etmez.

Mal rejiminin tasfiyesi ölüm nedeniyle gerçekleşiyorsa, sağ kalan eşin katılma alacağına sayılmak üzere, katılma hakkı olduğu (ölen eşe ait olan ev) ev üzerinde kendisine intifa ya da oturma hakkı verilmesini isteme hakkı vardır. Yani sağ kalan eş, ölen eşin mirasçılarına diyor ki, ben bu evde oturmaya devam etmek istiyorum, tasfiye nedeniyle benim katılma alacağım var, bundan vazgeçiyorum (hatta kanun yetmiyorsa üstüne para verilmesi gerektiğini söyler) üzerine para veriyorum ve ev üzerinde intifa ve ya oturma hakkı istiyorum diyerek evde oturmaya devam edebilir. Şartlar oluşursa mülkiyet hakkını da isteyebilir.

TMK madde 240: Sağ kalan eş, eski yaşantısını devam ettirebilmesi için, ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisine katılma alacağına mahsup edilmek, yetmez ise bedel eklenmek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilir; mal rejimi sözleşmesiyle kabul edilen başka düzenlemeler saklıdır.

Sağ kalan eş, aynı koşullar altında ev eşyası üzerinde kendisine mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir.

Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eşin veya ölen eşin yasal mirasçılarının istemiyle intifa veya oturma hakkı yerine, konut üzerinde mülkiyet hakkı tanınabilir.

Sağ kalan eş, miras bırakanın bir meslek veya sanat icra ettiği ve altsoyundan birinin aynı meslek veya sanatı icra etmesi için gerekli olan bölümlerde bu hakları kullanamaz.

Tarımsal taşınmazlara ilişkin miras hukuku hükümleri saklıdır.

Değer artış payı ile ilgili olarak, eski sistemde (mal ayrılığı sisteminde) katkı alacağı denilen bir kavram vardı. Aynı değer artış payı alacağında olduğu gibi bir eşin diğer eşe evlilik sürerken katkıda bulunması halinde sonradan tasfiye sırasında mağdur olunmaması için, bu katkının, katkıda bulunulan eş tarafından ödenmesi gerekiyordu. Bu katkıda bulunan eş açısından bir alacak hakkı teşkil ediyordu. Yeni mal rejimi sisteminde ise bunun adı değer artış payı alacağına dönmüştür.

Kişiselden edinilmiş katkı: Borç yani pasif Edinilmişten kişisele katkı: Alacak yani aktif Edinilmişten edinilmiş katkı: Aktif fakat yarı yarıya Kişisel malların evlendikten sonraki getirileri edinilmiş mal kategorisine girer, örneğin; A'nın evlenmeden önceki evinin, evlendikten sonraki kira getirisi edinilmiş mallara tabidir.

Eşler sözleşmeyle edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanmamasını kararlaştırabilirler, seçimlik mal rejimlerinden birine yönelebilirler. Eski medeni kanunda yasal mal rejimi mal ayrılığıydı ve 2 tane de seçimlik mal rejimi ön görülüyordu bunlar mal ortaklığı ve mal birliğiydi. 1 ocak 2002'den sonra yeni medeni kanunda ise yasal mal rejimi edinilmiş mallara katılma rejimi olmuştur. Bunun dışında ise mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ortaklığı olarak 3 tane de seçimlik mal rejimi vardır.

Mal ayrılığı rejiminde, evlilik birliğinde her bir eşin elde ettiğinin kendisine ait olduğunu söyleyen mal rejimidir, bundan doğabilecek sıkıntıları çözmek açısından katkı alacağı uygulanmıştır.

Bazı durumlarda eşler anlaşmasalar bile hakim kararıyla mal ayrılığı hükümleri uygulanabilir(örn:iflas) mal ayrılığı rejiminde herkes mülkiyetinin kendisinde

bulunduğu mal üzerinde tasarruf hakkına sahip ve borçlardan da herkes kişisel olarak sorumludur.

Paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde ise, Türk hukukuna özgü bir sistemdir. Özellikle tasfiye kolaylığı sağlaması açısından Türk hukukçuları tarafından geliştirilmiştir. En ayırt edici husus, edinilmiş mallara katılma rejiminde olduğu gibi eşlerden biri edinilmiş mallar üzerinde alacak hakkına sahip oluyorsa bu rejimde de aynı hak sahibi oluyor. Yani bir mal evlilik birliği içinde elde edilmişse her iki eş de mal üzerinde aynı hak sahibi olur yani mülkiyet hakkının yarı yarıya paylaşılması. Bu mal rejimi alacak hakkı değil, mülkiyet hakkı verir.

Mal ortaklığı rejiminde ise, Evlenmeden sonra elde edilen malların ortak şekilde yürütülmesi söz konusudur. Bu rejimde her eş kendi hutbesinde bulunan mallar ve mal ortaklığındaki payı üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunabilir. Yönetim ve tasarruf serbest, kendisine özgü bir tasfiye yöntemi var fakat önemli değil.

HISIMLIK

SOYBAĞININ KURULMASI

TMK madde 282: Çocuk ile ana arasında soybağı doğumla kurulur.

Çocuk ile baba arasında soybağı, ana ile evlilik, tanıma veya hâkim hükmüyle kurulur.

Soybağı ayrıca evlât edinme yoluyla da kurulur.

Anne evli olsun olmasın çocukla soybağı doğum ile kurulur, çocuğun annesi onu doğuran kadındır.

TMK madde 285: Evlilik devam ederken veya evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün içinde doğan çocuğun babası kocadır.

Bu süre geçtikten sonra doğan çocuğun kocaya bağlanması, ananın evlilik sırasında gebe kaldığının ispatıyla mümkündür.

Kocanın gaipliğine karar verilmesi hâlinde üçyüz günlük süre, ölüm tehlikesi veya son haber tarihinden işlemeye başlar.

Boşanma veya butlan davalarında, mahkeme kararı kesinleştikten sonra 300 gün işlemeye başlar.

Gaiplik kararı alındıktan sonra, gaibin eşi evliliğin iptalini istemezse 300 günlük süre işlemez çünkü gaiplik kararı evliliği sona erdirmez, gaip kaybolduktan 3,4 yıl sonra bile çocuk evlilik içinde doğmuş kabul edileceği için babası gaip olan kişi kabul edilir. Bu durumda gaibin mirasçıları çocuk için soybağı reddi davası açabilmeleri mümkündür.

- Eğer gaibin eşi evliliğin feshini istemişse 300 günlük süre mahkeme kararı kesinleştikten sonra değil, gaibin ölüm tehlikesi altında kaybolduğu gün veya gaipten en son haber alınan tarihten itibaren işlemeye başlar.

Ayrılık kararı, evliliği sona erdirmez bu nedenle ayrılık süresi içerisinde doğan çocuğun babası kocadır.

Evlilik sona erdikten ve 300 gün geçtikten sonra doğan çocuğun babası kural olarak eski koca sayılmaz.

TMK madde 285/2: Bu süre geçtikten sonra doğan çocuğun kocaya bağlanması, ananın evlilik sırasında gebe kaldığının ispatıyla mümkündür. Evlenme engelleri açısından kesin olmayan evlenme engeli olan kadının evliliği bittikten 300 gün geçmeden evlenmesi halinde ikinci evliliğinde çok kısa süre geçmeden çocuk dünyaya gelmesi halinde çocuğun babası ilk koca mıdır yoksa 2.evlilikteki koca mıdır? Bu durumda karinelerin çatışması söz konusudur ve kanun bunu düzenlemiştir.

TMK madde 290: Çocuk evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün içinde

doğmuş ve ana da bu arada yeniden evlenmiş olursa, ikinci evlilikteki koca baba sayılır. Bu karine çürütülürse ilk evlilikteki koca baba sayılır.

Kadının 300 gün geçmeden 2 doğum yapması halinde, doğan 2. çocuğun

1. evlilik devam ederken ana rahmine düşmüş olma ihtimali olmadığı için, ilk çocuğun babası babalık karinesi gereği 1. evlilikteki kocadır.

Kadının evliliği devam ederken 2. evlilik yapması halinde yani mutlak butlan söz konusu olduğunda çocuk doğarsa, mutlak butlan davası açılıp

2. evliliğin geçersizliğine karar verilinceye kadar kural olarak 2. evlilikteki koca babadır, 2. evliliğin geçersizliğine karar verildikten sonra 1. evlilikteki koca baba sayılır. TMK madde 290, kıyasen uygulanır.

SOYBAĞININ REDDİ DAVASI

Babalık karinesini çürütmek için soybağının reddi davası açılması gerekir. Soybağının reddi için mutlaka dava açılması gereklidir.

Soybağının reddi davası bozucu yenilik doğuran bir dava niteliğindedir. (İnşai Dava)

- > Soybağının reddi kararı için açılan davanın mutlaka soybağının reddi davası olması gerekir yani hâkim boşanma davası sırasında soybağının reddine karar veremez.
- > Soybağının reddi davasını kural olarak koca açar, bazı durumlarda çocuk da açabilir.
- > Eğer çocuğun ana rahmine düşmesi evlilikten önce gerçekleşmişse burada 180 günlük süre kuralı vardır yani eğer evliliğin kurulmasından itibaren 180 gün içinde çocuk doğarsa bu durumda çocuğun ana rahmine evlilikten önce düşmüş olduğunu anlarız bu durum TMK madde 287'de düzenlenmiştir.

******TMK madde 287:** Çocuk evlilik içinde ana rahmine düşmüşse davacı, kocanın baba olmadığını ispat etmek zorundadır.

Evlenmeden başlayarak en az 180 gün geçtikten sonra ve evliliğin sona ermesinden başlayarak en fazla 300 gün içinde doğan çocuk evlilik içinde ana rahmine düşmüş sayılır.

******TMK madde 288:** Çocuk, evlenmeden önce veya ayrı yaşama sırasında ana rahmine düşmüşse, davacının başka bir kanıt getirmesi gerekmez.

Ancak, gebe kalma döneminde kocanın karısı ile cinsel ilişkide bulunduğu konusunda inandırıcı kanıtlar varsa, kocanın babalığına ilişkin karine geçerliliğini korur.

- Çocuğun evlilik içi sayılabilmesi için, evlenmeden 180 gün geçtikten sonra çocuğun doğması gerekir, eğer evlenmeden 180 gün geçmeden çocuk doğmuşsa evlilik dışı çocuk kabul edilir. Evlilik bittikten sonraki 300 gün içinde doğan çocuk da evlilik içi doğmuş kabul edilir.
- Çocuk evlilik dışında ana rahmine düşmüşse koca “bu çocuk ilk 180 günde doğdu benim çocuğum olmasının imkânı yoktur” şeklinde açıklama yaparak babalık karinesini çürütmesi kolaydır. Ancak kadın evlilik öncesinde kocasıyla ilişkiye girdiğini ve çocuğun kocadan olduğunu ispat etmesiyle yıkılan karineyi tekrar kurabilir.
- Fakat evlilik sona erdikten sonra 300 gün içinde kocanın babalık karinesini çürütmesi daha zordur. Bu durumda babalık karinesini ancak 2 şekilde çürütebilir. Ya cinsel ilişkinin imkânsızlığını ileri sürer yani kendisinden çocuk olamayacağını ispatlamak zorundadır ya da çocuğun kendisinden olmadığını yani bir başka kişiden olduğunu ispatlamakla yükümlüdür.

Koca soybağının reddi davasında ileri sürebileceği olgular; 1-Cinsel ilişkinin imkânsızlığı yani kadının gebe kaldığı dönemde kocanın başka yerde olması veya kocanın sağlık sorunu nedeniyle kadını gebe bırakamayacak olması, 2-illiyet bağının olmaması yani çocuğun kendisinden değil bir başka kişiden olduğunu ileri sürebilir.

Kocanın hâkim kararına dayansa da dayanmasa da ayrılık sırasında çocuğun ana rahmine düştüğünü ileri sürmesi de babalık karinesinin yıkılmasına yol açar. Aynı şekilde kadın ayrılık esnasında koca ile ilişkiye girdiğini ispatlamasıyla yıkılan karineyi tekrar kurabilir.

TMK madde 291: Dava açma süresinin geçmesinden önce kocanın ölmesi veya gaipliğine karar verilmesi ya da sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybetmesi hâllerinde kocanın altsoyu, anası, babası veya baba olduğunu iddia eden kişi, doğumu ve kocanın ölümünü, sürekli olarak ayırt etme gücünü kaybettiğini veya hakkında gaiplik kararı alındığını öğrenmelerinden başlayarak 1 yıl içinde soybağının reddi davasını açabilir.

Ergin olmayan çocuğa atanacak kayyım, atama kararının kendisine tebliğinden başlayarak bir yıl, (...) (1) içinde soybağının reddi davasını açar. (1)

Kocanın açacağı soybağının reddi davasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

- Yalnızca maddede sayılan durumlar oluşursa yani dava açma süresinden önce kocanın ölmesi veya gaipliğine karar verilmesi ya da ayırt etme gücünü kaybetmesi durumunda yakınlar ve kendisini gerçek baba gören kişi 1 yıl içinde dava açabilir. Eğer koca dava açabilecek durumu olup da açmamışsa yakınlar ve kendisini gerçek baba gören kişi soybağının reddini isteyemez.

TMK madde 286: Koca, soybağının reddi davasını açarak babalık karinesini çürütebilir.

Bu dava ana ve çocuğa karşı açılır.

Çocuk da dava hakkına sahiptir. Bu dava ana ve kocaya karşı açılır. *****TMK madde 289:** Koca, davayı, doğumu ve baba olmadığını veya ananın gebe kaldığı sırada başka bir erkek ile cinsel ilişkide bulunduğunu öğrendiği tarihten başlayarak 1 yıl, (.) (1) içinde açmak zorundadır. (1) Çocuk, ergin olduğu tarihten başlayarak en geç 1 yıl içinde dava açmak zorundadır. Gecikme haklı bir sebebe dayanıyorsa, bir yıllık süre bu sebebin ortadan kalktığı tarihte işlemeye başlar.

TMK madde 284: Soybağına ilişkin davalarda, aşağıdaki kurallar saklı kalmak kaydıyla Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu uygulanır:

1. Hâkim maddî olguları re ‘sen araştırır ve kanıtları serbestçe takdir eder.
2. Taraflar ve üçüncü kişiler, soybağının belirlenmesinde zorunlu olan ve sağlıkları yönünden tehlike yaratmayan araştırma ve incelemelere rıza göstermekle yükümlüdürler. Davalı, hâkimin öngördüğü araştırma ve incelemeye rıza göstermezse, hâkim, durum ve koşullara göre bundan beklenen sonucu, onun aleyhine doğmuş sayabilir.

- Yani soybağının belirlenmesine ilişkin hâkim kararıyla DNA testi yaptırılmak zorunda fakat kişi test yaptırılmaya zorlanamaz, eğer kişi test yaptırmayı reddediyorsa hâkim kişinin aleyhine karar verebilir.

NOT: Soybağının reddi davasının sonucunda çocuk ile kocanın arasındaki soybağının reddine karar verilirse, koca çocuk için yapmış olduğu maddi harcamaları çocuktan talep edemez fakat anadan veya sonradan bir başka adamla soybağı kurulursa o adamdan(gerçek babadan) çocuk için yapmış olduğu harcamaları talep etme hakkına sahiptir.

->Çocuğun önce doğup sonradan anne babanın evlenmesi durumunu TMK madde 292 ve devamı maddelerinde ele alınmıştır. Bu şekilde dünyaya gelen çocuklar açısından da soybağının kendiliğinden evlilik içi doğmuş çocukların durumuna girmesi gerektiği öngörülür. Çocuğun evlenmeden önce doğması halinde anne ve babanın yapması gereken bir bildirim vardır. Bu bildirim açıklayıcı nitelikte bir bildirimdir. Çocuğun babanın nüfusuna geçirilmesi gerekir. Bu bildirim evlilik öncesi veya sonrası yapılabilir.

TMK madde 292: Evlilik dışında doğan çocuk, ana ve babasının birbiriyle evlenmesi hâlinde kendiliğinden evlilik içinde doğan çocuklara ilişkin hükümlere tâbi olur.

TMK madde 293: Eşler, evlilik dışında doğmuş olan ortak çocuklarını, evlenme sırasında veya evlenmeden sonra, yerleşim yerlerindeki veya evlenmenin yapıldığı yerdeki nüfus memuruna bildirmek zorundadırlar. Bildirimin yapılmamış olması, çocuğun evlilik içinde doğan çocuklara ilişkin hükümlere tâbi olmasını engellemez.

Daha önce tanıma veya babalığa hükümle soybağı kurulmuş çocukların ana ve babası birbiriyle evlenince, nüfus memuru re 'sen gerekli işlemi yapar.

Çocuğun evlenmeden önce doğması durumunda, anne baba bildirimi yaptıktan ve çocuk babanın nüfusuna geçirildikten sonra bu durumdan hakları zedelenecek olanlar özellikle diğer mirasçılar ve cumhuriyet savcısı dâhil (kamu düzenini ilgilendirmesi açısından) anne ve baba tarafından yapılmış olan bildirime itiraz edip, iptal davası açma hakları vardır.

Bildirimin yapılmaması çocuğun evlilik içi çocuk sayılmasını engellemez. Çocuğun evlilik içinde doğması halinde diğer mirasçıların dava açıp soybağının iptalini isteme hakları yoktur, bu durum yalnızca çocuğun evlilik gerçekleşmeden önce doğması durumunda söz konusu olur.

TMK madde 294: Ana ve babanın yasal mirasçıları, çocuk ve Cumhuriyet savcısı sonradan evlenme yoluyla soybağının kurulmasına itiraz edebilirler. İtiraz eden, kocanın baba olmadığını ispatla yükümlüdür. Çocuğun altsoyu da, çocuğun ölmüş ya da ayırt etme gücünü sürekli olarak kaybetmiş olması hâlinde itiraz hakkına sahiptir. Tanımanın iptaline ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır. **Tanımanın iptaline ilişkin hak düşürücü süreleri kullanmak suretiyle dava açabilirler yani öğrenmeden itibaren 1 yıl ve her halde 5 yıl içinde soybağının iptali davası açmak zorundadırlar. (TMK madde 300)

TMK madde 300: Tanıyanın dava hakkı, iptal sebebinin öğrenildiği veya korkunun etkisinin ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde tanımanın üzerinden beş yıl geçmekle düşer. İlgililerin dava hakkı, davacının tanımayı ve tanıyanın çocuğun babası olamayacağını öğrendiği tarihten başlayarak 1 yıl ve her hâlde tanımanın üzerinden 5 yıl geçmekle düşer. Çocuğun dava hakkı, ergin olmasından başlayarak 1 yıl geçmekle düşer. Yukarıdaki süreler geçtiği hâlde gecikmeyi haklı kılan sebep varsa, sebebin ortadan kalkmasından başlayarak 1 ay içinde dava açılabilir.

TANIMA

Tanıma, evlilik dışında dünyaya gelen ve evlenmeyen anne baba için, babanın çocuğu tanıyıp nüfusuna geçirmesi durumudur. Tanımanın baba tarafından tek taraflı irade beyanıyla çocuk ile soybağı ilişkisi kurulur.

-Bir adamın bir çocuğu tanıma yoluyla soybağına geçirebilmesi için çocuğun herhangi bir

soybağına bağlı olmaması gerekir. Tanımanın mümkün olabilmesi için çocuğun başka bir babaya bağlı olmaması gerekir.

-Tanıma tek taraflı irade beyanıyla olduğu için anne ve çocuğun kabulü şart değildir, kabul etmeseler bile tanıma gerçekleştiğinde hukuki sonuçları doğar. -Çocuğun annesi belli değilse eğer, tanıma mümkün değildir. Tanımanın mümkün olabilmesi için anne ile çocuğun soybağı kurulmuş olması gerekir.

TMK madde 295: Tanıma, babanın, nüfus memuruna veya mahkemeye yazılı başvurusu ya da resmî senette veya vasiyetnamesinde yapacağı beyanla olur. Tanıma beyanında bulunan kimse küçük veya kısıtlı ise, veli veya vasisinin de rızası gereklidir.

Başka bir erkek ile soybağı bulunan çocuk, bu bağ geçersiz kılınmadıkça tanınmaz.

-Ehliyet bakımından, tam ehliyetli kişiler tanımayı gerçekleştirebilirler.

—Sınırlı ehliyetsizler yani ayırt etme gücü yerinde olan küçük veya kısıtlılar yasal temsilcilerinin rızasını almak zorundadırlar. Yasal temsilcinin rıza göstermesinde herhangi bir şekil şartı aranmamaktadır. Tanımadan önce veya sonra rıza alınabilir eğer tanımaya itirazları varsa sonradan tanımanın iptalini isteyebilirler.

-Tam ehliyetsizler açısından ise ayırt etme gücü olmayan birinin kişiye sıkı suretle bağlı olan haklarını yasal temsilcisi aracılığıyla olsa dahi kullanamaz yani tanıma işlemini yapamaz. Ancak kendisine karşı ana ve çocuk tarafından babalık davası açılarak babalığa hükümle çocuk ile ayırt etme gücü olmayan baba arasında soybağı ilişkisi kurulabilir.

-Çocuğun zina mahsulü olması durumunda, eğer kadının zinasındansa çocuk babalık karinesi gereği direk kadının evli olduğu kocasıyla çocuk arasında soybağı ilişkisi kurulacağından, gerçek baba çocuğu tanıyamaz. Eğer adamın zinasından ise, tanımayı engelleyecek bir hüküm bulunmadığından adamın evlilik dışı başka bir kadından olan çocuğunu tanıması mümkündür.

-Çocuğun babaya benzemiyor olması soybağının reddi için yeterli bir sebep değildir. Evlilik içinde doğan her çocuğun babası koca kabul edilir. Fakat kocanın soybağının reddi davasını açma hakkı vardır. Özellikle DNA testinin olmadığı durumlarda yani çocuk ile baba arasında çok büyük ırksal gözle görülür farklılığın olduğu durumlarda eskiden soybağının reddi için bu farklılık çok büyük delil teşkil ederdi ve ona göre karar verilirdi. Günümüzde ise yapılacak olan DNA testi ile karar verilir.

-Annenin zinasından çocuk doğmuşsa çocuk evlilik içi kabul edileceğinden gerçek babası olmasa bile koca baba sayılır. Bu durumda koca soybağının reddi davası açıp çocuk ile soybağını iptal etmedikçe gerçek babanın çocuğu tanıması mümkün değildir.

-Evlenmesi yasak olan kişiler açısından TMK madde 129'da kan hısımlığı, kayın hısımlığı ve evlat edinme yönünden evlenmesi yasak olan kişiler belirtilmiştir. Evlenmesi yasak olan kişilerin ilişkisinden dünyaya gelen çocuk açısından da baba çocuğu tanıyabilir.

-Vasiyetname ile tanıma yönünden tanımanın yapılabilmesi için vasiyetname yapabilmek ehliyetine bakılması gerekir. Yani eğer kişi vasiyetname ile tanıma yapacaksa 15 yaşını doldurmuş ve ayırt etme gücünün yerinde olması gerekir.

-Tanıma işlemini yapan kişide tanıma ehliyeti açısından bir sakatlık varsa tanıma işlemi kesin

hükümsüzdür, geçersizdir.

TMK madde 296: Beyanda bulunulan nüfus memuru, sulh hâkimi, noter veya vasiyetnameyi açan hâkim, tanımayı babanın ve çocuğun kayıtlı bulunduğu nüfus memurluklarına bildirir. Çocuğun kayıtlı bulunduğu nüfus memurluğu da tanımayı çocuğa, anasına, çocuk vesayet altında ise vesayet makamına bildirir.

-Henüz doğmamış veya ölü bir çocuklar da tanınabilir.

TANIMANIN İPTALİ

-Kendisinin gerçek baba olduğunu düşünen kişi çocuğu tanıdıktan sonra, bu tanıma sebebiyle menfaatleri zarar görecektir olan kişiler, tanımanın gerçek durumu yansıtmadığını yani tanıyanın gerçek baba olmadığını düşünüyorlarsa, tanımanın iptali için dava açabilirler.

-Kendisinin gerçek baba olduğunu düşünüp tanıyan kişi sonrada kandırıldığını aslında gerçek baba olmadığını düşünürse tanımanın iptali için dava açabilir. **TMK madde 297:** Tanıyan, yanıltma, aldatma veya korkutma sebebiyle tanımanın iptalini dava edebilir.

İptal davası anaya ve çocuğa karşı açılır.

TMK madde 298: Ana, çocuk ve çocuğun ölümü hâlinde altsoyu, Cumhuriyet savcısı, Hazine ve diğer ilgililer tanımanın iptalini dava edebilirler.

Dava tanıyana, tanıyan ölmüşse mirasçılara karşı açılır.

Tanımanın iptalini isteyebilecek kişiler: Tanımayı yapan kişi, ana, çocuk, çocuk ölmüşse çocuğun altsoyu, cumhuriyet savcısı ve hazine.

-Kişinin hiçbir mirasçısı yoksa, kişinin mirası hazineye kalacağı için, eğer kişinin mirasçısı yoksa ve mirası devlete kalmasın diye birisi tanırsa, hazinenin tanımanın iptalini isteme hakkı vardır.

TMK madde 299: Davacı, tanıyanın baba olmadığını ispatla yükümlüdür. Ana veya çocuk tarafından tanıyanın baba olmadığı iddiasıyla açılan iptal davasında ispat yükü, tanıyanın, gebe kalma döneminde ana ile cinsel ilişkide bulunduğu ilişkin inandırıcı kanıtları göstermesinden sonra doğar.

-Ana veya çocuk tarafından açılan tanımanın iptali davasında; ilk önce tanıyan, gebe kalma döneminde ana ile cinsel ilişkiye girdiğini kanıtlamakla yükümlüdür, tanıyan bunu ispatladıktan sonra anne veya çocuk tanıyan kişinin gerçek baba olmadığını kanıtlamakla yükümlüdürler.

*****TMK madde 300:** Tanıyanın dava hakkı, iptal sebebinin öğrenildiği veya korkunun etkisinin ortadan kalktığı tarihten başlayarak 1 yıl ve her hâlde tanımanın üzerinden 5 yıl geçmekle düşer.

İlgililerin dava hakkı, davacının tanımayı ve tanıyanın çocuğun babası olamayacağını

öğrendiği tarihten başlayarak 1 yıl ve her hâlde tanımanın üzerinden 5 yıl geçmekle düşer.

Çocuğun dava hakkı, ergin olmasından başlayarak 1 yıl geçmekle düşer. Yukarıdaki süreler geçtiği hâlde gecikmeyi haklı kılan sebep varsa, sebebin ortadan kalkmasından başlayarak 1 ay içinde dava açılabilir.

TMK madde 283: Soybağına ilişkin davalar, taraflardan birinin dava veya doğum sırasındaki yerleşim yeri mahkemesinde açılır.

Görevli mahkeme: AİLE MAHKEMESİ

Yetkili mahkeme: Taraflardan birinin dava veya doğum sırasındaki yerleşim yeri mahkemesi

Genel yetkili mahkeme: Davalının yerleşim yeri

BABALIK DAVASI (BABALIĞA HÜKÜM)

Bu konu medeni kanunda 301. ve devamı maddelerinde düzenlenmektedir. -Evlilik dışında dünyaya gelen çocuk yönünden, tanıma yoluyla çocuk ile baba arasındaki soybağı ilişkisinin kurulması tamamen babanın inisiyatifindedir yani baba isterse çocuğu tanıy istemezse tanımaz. Bu sebeple çocuk ile babanın arasında soybağının kurulabilmesi için gerçek baba olduğu düşünülen kişiye karşı babalık davası açmak suretiyle mahkeme kararı ile adamın babalığına hükmlenir.

-Babalık davası kurucu yenilik doğuran davadır.

TMK madde 301: Çocuk ile baba arasındaki soybağının mahkemece belirlenmesini ana ve çocuk isteyebilirler.

Dava babaya, baba ölmüşse mirasçılara karşı açılır.

Babalık davası, Cumhuriyet savcısına ve Hazineye; dava ana tarafından açılmışsa kayyım; kayyım tarafından açılmışsa anaya ihbar edilir.

-Babalık davasını anne ve çocuk açabilir.

-Babalık davası babaya ve baba ölmüşse babanın mirasçılara karşı açılır. -Çocuk ergin değilse, babalık davası açabilmesi için kayyım atanır. (Anne kayyım olarak atanamaz.)

-Babalık davası açıldığında savcıya ve hazineye bildirilir. Dava anne tarafından açılmışsa kayyım, kayyım tarafından açılmışsa anneye bildirilir.

-Anne ve çocuğun mirasçılarının da babalık davası açma hakkı vardır.

*****TMK madde 302:** Davalının, çocuğun doğumundan önceki 300. gün ile 180.gün arasında ana ile cinsel ilişkide bulunmuş olması, babalığa karine sayılır. Bu sürenin dışında olsa bile fiili gebe kalma döneminde davalının ana ile cinsel ilişkide bulunduğu tespit edilirse aynı karine geçerli olur. Davalı, çocuğun babası olmasının olanaksızlığını veya bir üçüncü kişinin baba olma olasılığının kendisinininkinden daha fazla olduğunu ispatlarsa karine geçerliliğini kaybeder.

-(Evlilikle alakalı durum) Babalık karinesi evlilik içi çocuklar açısından, evliliğin başlamasıyla birlikte doğan ve evlilik bittikten sonraki 300 gün içinde doğan çocuklar babalık karinesi gereği kocanın çocuğu olarak kabul edilirler.

-(Evlilik dışı durum) Babalık karinesi evlilik dışında dünyaya gelen çocuk açısından, doğumdan önceki 300 gün ile 180 gün içerisinde babalık davasındaki davalı olan erkek ile ana arasında cinsel ilişki yaşandığının davacı tarafından yani ana veya çocuk tarafından ispatlanması gerekmektedir.

300—————180—————X (Çocuğun doğum tarihi)

****Babalık karinesi** anne veya çocuk tarafından ispat edildikten sonra babanın bu karineyi çürütebilmesi için bir üçüncü kişinin çocuğun babası olduğunu veya çocuğun kendisinden olmasının imkânsız olmasını kanıtlarsa kurulmuş olan babalık karinesi geçerliliğini yitirir.

-Babalık davası açılabilmesi için çocuğun bir başkası ile soybağı ilişkisinin olmaması gerekir.

****TMK madde 303:** Babalık davası, çocuğun doğumundan önce veya sonra açılabilir. Ananın dava hakkı, doğumdan başlayarak 1 yıl geçmekle düşer.

(İptal ikinci fıkra: Anayasa Mahkemesi'nin 27/10/2011 tarihli ve E.: 2010/71, K.: 2011/143 sayılı Kararı ile.)

Çocuk ile başka bir erkek arasında soybağı ilişkisi varsa, bir yıllık süre bu ilişkinin ortadan kalktığı tarihte işlemeye başlar.

1 yıllık süre geçtikten sonra gecikmeyi haklı kılan sebepler varsa, sebebin ortadan kalkmasından başlayarak 1 ay içinde dava açılabilir.

Ananın malî hakları

TMK madde 304: Ana, babalık davası ile birlikte veya ayrı olarak baba veya mirasçılarının aşağıdaki giderlerin karşılanmasını isteyebilir:

1. Doğum giderleri,
2. Doğumdan önceki ve sonraki 6'şar haftalık geçim giderleri,
3. Gebelik ve doğumun gerektirdiği diğer giderler.

Çocuk ölü doğmuş olsa bile hâkim, bu giderlerin karşılanmasına karar verebilir. Üçüncü kişiler veya sosyal güvenlik kuruluşlarınca anaya yapılan ödemeler, hakkaniyet ölçüsünde tazminattan indirilir.

-Yalnızca anne bu taleplerde bulunabilir, çocuk bulunamaz çünkü bu harcamalar anne tarafından yapılmıştır.

EVLATEDİNME

-TMK madde 305-322.maddeler arasında evlat edinme ile soybağı ilişkisi düzenlenmiştir. Küçüklerin, 18 yaşından büyüklerin ve kısıtlıların evlat edinilmesi ayrı ayrı düzenlenmiştir. Bir başka ayrım ise kişinin birlikte evlat edinilmesi veya tek başına evlat edinilmesi (evlilerin evlat edinmesi ve bekârların evlat edinmesi) —Küçüklerin evlat edinilmesi yönünden, kişilerin çocuk sahibi olmaları evlat edinmelerine engel değildir, ancak bu durumun kendi çocuklarının haklarını zedelememesi gerekir.

-Ancak mahkeme kararıyla evlat edinilebilir.

TMK madde 305: Bir küçüğün evlât edinilmesi, evlât edinen tarafından 1 yıl süreyle bakılmış ve eğitilmiş olması koşuluna bağlıdır.

Evlât edinmenin her hâlde küçüğün yararına bulunması ve evlât edinenin diğer çocuklarının yararlarının hakkaniyete aykırı bir biçimde zedelenmemesi de gerekir.

-Küçüklerin evlat edinilmesinde 1 yıllık deneme süresi kanun tarafından öngörülmüştür, evlat edinmeye yönelik mahkeme kararı çıkmadan önce evlat edinecek kişi evlatlık alacağı çocuğa 1 yıl bakmış ve eğitmiş olması gerekir. -Hâkim karar verirken her şeyden önce küçüğün menfaatini ön planda tutması gerekir.

TMK madde 306: Eşler, ancak birlikte evlât edinebilirler; evli olmayanlar birlikte evlât

edinemezler.

Eşlerin en az 5 yıldan beri evli olmaları veya 30 yaşını doldurmuş bulunmaları gerekir. Eşlerden biri, en az 2 yıldan beri evli olmaları veya kendisinin 30 yaşını doldurmuş bulunması koşuluyla diğerinin çocuğunu evlât edinebilir.

-Evli eşler kural olarak ancak birlikte evlat edinebilirler, evli olmayanlar birlikte evlat edinemezler.(İstisnası TMK madde 307/2)

-Birlikte evlat edinmek isteyen çiftlerin kural olarak en az 5 yıllık evli olmaları gerekir. Fakat henüz 5 yıllık evli değillerse ve her iki eş de 30 yaşını doldurmuş ise birlikte evlat edinebilirler.

-Evlat edinenle, evlat edinilen arasında en az 18 yaş bulunmalıdır, 18 yaş kuralı küçükler için de erginler için de geçerlidir.

TMK madde 307: Evli olmayan kişi otuz yaşını doldurmuş ise tek başına evlât edinebilir.

****TMK madde 307/2:** Otuz yaşını doldurmuş olan eş, diğer eşin ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksunluğu veya 2 yılı aşkın süreden beri nerede olduğunun bilinmemesi ya da mahkeme kararıyla iki yılı aşkın süreden beri eşinden ayrı yaşamakta olması yüzünden birlikte evlât edinmesinin mümkün olmadığını ispat etmesi hâlinde, tek başına evlât edinebilir.

**** TMK madde 308:** Evlât edinilenin, evlât edinenden en az 18 yaş küçük olması şarttır.

308/2:Ayırt etme gücüne sahip olan küçük, rızası olmadıkça evlât edinilemez. 308/3:Vesayet altındaki küçük, ayırt etme gücüne sahip olup olmadığına bakılmaksızın vesayet dairelerinin izniyle evlât edinilebilir.

-Evlat edinilecek olan çocuğun kendi anne babası olması halinde ana babanın da rızasının alınması gerekir bu konu TMK 309'da düzenlenmiştir.

TMK madde 309: Evlât edinme, küçüğün ana ve babasının rızasını gerektirir. Rıza, küçüğün veya ana ve babasının oturdukları yer mahkemesinde sözlü veya yazılı olarak açıklanarak tutanağa geçirilir.

Verilen rıza, evlât edinenlerin adları belirtilmemiş veya evlât edinenler henüz belirlenmemiş olsa dahi geçerlidir.

-Ana ve babanın rızasının aranmayacağı haller 311.maddede düzenlenmiştir. **TMK madde 311:** Aşağıdaki hâllerde ana ve babadan birinin rızası aranmaz:

1. Kim olduğu veya uzun süreden beri nerede oturduğu bilinmiyorsa veya ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun bulunuyorsa,
2. Küçüğe karşı özen yükümlülüğünü yeterince yerine getirmiyorsa.

****TMK madde 310:** Rıza, küçüğün doğumunun üzerinden 6 hafta geçmeden önce verilemez.

Rıza, tutanağa geçirilme tarihinden başlayarak 6 hafta içinde aynı usulle geri alınabilir.

Geri almadan sonra yeniden verilen rıza kesindir.

TMK madde 312: Küçük, gelecekte evlât edinilmek amacıyla bir kuruma yerleştirilir ve ana ve babadan birinin rızası eksik olursa, evlât edinenin veya evlât edinmede aracılık yapan kurumun istemi üzerine ve kural olarak küçüğün yerleştirilmesinden önce, onun oturduğu yer mahkemesi bu rızanın aranıp aranmamasına karar verir.

Diğer hâllerde, bu konudaki karar evlât edinme işlemleri sırasında verilir. Ana ve babadan birinin küçüğe karşı özen yükümlülüğünü yeterince yerine getirmemesi sebebiyle rızasının aranmaması hâlinde, bu konudaki karar kendisine yazılı olarak bildirilir.

-Hem küçüklerin hem erginlerin evlat edinilmesi yönünden bizim hukukumuzda evlat edinilmeyle soybağı kuruluyor fakat evlat edinenler, evlatlığın gerçek anne babası durumuna geçmiyorlar. Örneğin eğer evli ve çocukları olan bir çift evlat edinirlerse evlatlık ve eşlerin kendi çocukları her ne kadar soybağı kurulmuş olsa bile kardeşlik durumu hukuken söz konusu

olmaz. -Mirasçılık yönünden ise evlat edinilerek soybağı kurulmuş olduğu için evlatlık, tıpkı üvey kardeşleri gibi anne babanın mirasından pay alabilir, aynı zamanda gerçek ailesiyle olan ilişkisi sona ermediği için kendi ailesine de mirasçı olmaya devam edebiliyor.

****TMK madde 500:** Evlâtlık ve altsoyu, evlât edinene kan hısımları gibi mirasçı olurlar. Evlâtlığın kendi ailesindeki mirasçılığı da devam eder. Evlât edinen ve hısımları, evlâtlığa mirasçı olmazlar.

Erginlerin ve Kısıtlıların Evlat Edinilmesi

Kanunda 18 yaşından büyüklerin yani ergin kişilerin evlat edinilmesi yönünden küçüklerin evlat edinilmesinden farklı olan bazı noktalar vardır.

****TMK madde 313:** Evlât edinenin altsoyunun açık muvafakatiyle (izniyle) ergin veya kısıtlı aşığadaki hallerde evlât edinilebilir:

1. Bedensel veya zihinsel engeli sebebiyle sürekli olarak yardıma muhtaç ve evlât edinen tarafından en az 5 yıldan beri bakılıp gözetilmekte ise,
2. Evlât edinen tarafından, küçükken en az 5 yıl süreyle bakılıp gözetilmiş ve eğitilmiş ise,
3. Diğer haklı sebepler mevcut ve evlât edinilen, en az 5 yıldan beri evlât edinen ile aile hâlinde birlikte yaşamakta ise.

*Evlî bir kimse ancak eşinin rızasıyla evlât edinilebilir.

Bunlar dışında küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

TMK madde 314: Ana ve babaya ait olan haklar ve yükümlülükler evlât edinene geçer.

Evlâtlık, evlât edinenin mirasçısı olur.

Evlâtlık küçük ise evlât edinenin soyadını alır. Evlât edinen isterse çocuğa yeni bir ad verebilir.

Ergin olan evlâtlık, evlât edinilme sırasında dilerse evlât edinenin soyadını alabilir.

Eşler tarafından birlikte evlât edinilen ve ayırt etme gücüne sahip olmayan küçüklerin nüfus kaydına ana ve baba adı olarak evlât edinen eşlerin adları yazılır.

Evlâtlığın, miras ve başka haklarının zedelenmemesi, aile bağlarının devam etmesi için evlâtlığın naklen geldiği aile kütüğü ile evlât edinenin aile kütüğü arasında her türlü bağ kurulur. Ayrıca evlâtlıkla ilgili kesinleşmiş mahkeme kararı her iki nüfus kütüğüne işlenir. Evlât edinme ile ilgili kayıtlar, belgeler ve bilgiler mahkeme kararı olmadıkça veya evlâtlık istemedikçe hiçbir şekilde açıklanamaz.

-Evlatlık eğer küçükse, evlat edinenin soyadını alır, erginse isterse evlat edinenin soyadını alır istemezse almaz.

TMK madde 315: Evlât edinme kararı, evlât edinenin oturma yeri; birlikte evlât edinmede eşlerden birinin oturma yeri mahkemesince verilir. Mahkeme kararıyla birlikte evlâtlık ilişkisi kurulmuş olur.

Evlât edinme başvurusundan sonra evlât edinenin ölümü veya ayırt etme gücünü kaybetmesi, diğer koşullar bundan etkilenmediği takdirde evlât edinmeye engel olmaz.

Başvurudan sonra küçük ergin olursa, koşulları daha önceden yerine getirilmiş olmak kaydıyla küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin hükümler uygulanır.

TMK madde 316: Evlât edinmeye, ancak esaslı sayılan her türlü durum ve koşulların kapsamlı biçimde araştırılmasından, evlât edinen ile edinilenin dinlenmelerinden ve gerektiğinde uzmanların görüşünün alınmasından sonra karar verilir.

Araştırmada özellikle evlât edinen ile edinilenin kişiliği ve sağlığı, karşılıklı ilişkileri, ekonomik durumları, evlât edinenin eğitime yeteneği, evlât edinmeye yönelten sebepler ve aile ilişkileri ile bakım ilişkilerindeki gelişmelerin açıklığa kavuşturulması gerekir.

Evlât edinenin altsoyu varsa, onların evlât edinme ile ilgili tavır ve düşünceleri de

değerlendirilir.

EVLATLIK İLİŞKİSİNİN KALDIRILMASI

-Evlât edinmeye yönelik işlemler tamamlandıktan ve mahkeme kararı çıktıktan sonra özellikle kendisinden rıza alınması gereken kişilerden bu rızanın alınmamış olması durumunda veya kanunda belirtilen diğer konularla ilgili eksiklerin ortaya çıkmasında kanunda belirtilen ilgili kişiler, evlât edinme işleminin iptal edilmesi için dava açabilirler.

TMK madde 317: Yasal sebep bulunmaksızın rıza alınmamışsa, rızası alınması gereken kişiler, küçüğün menfaati bunun sonucunda ağır biçimde zedelenmeyecekse, hâkimden evlâtlik ilişkisinin kaldırılmasını isteyebilirler. -Örneği evlâtlığın anne ve babası evlât edinmeye rıza vermemişlerse, evlâtlığın anne babası evlât edinme işleminin iptalini isteyebilirler. Fakat, eğer küçüğün menfaatlerinin evlâtlik ilişkisinin kaldırılmasından dolayı ağır biçimde zedelenecekse evlât edinmenin iptalini isteseler bile hâkim bu evlâtlik ilişkisini kaldırmayabilir.

TMK madde 318: Evlât edinme esasa ilişkin diğer noksanlıklardan biriyle sakatsa, Cumhuriyet savcısı veya her ilgili evlâtlik ilişkisinin kaldırılmasını isteyebilir.

Noksanlıklar bu arada ortadan kalkmış veya sadece usule ilişkin olup ilişkinin kaldırılması evlâtlığın menfaatini ağır biçimde zedeleyecek olursa, bu yola gidilemez.

-Esasa ilişkin noksanlıklar örneğin, evlât edinenle evlâtlığın arasında 18 yaş farkının bulunmaması durumunda savcı dâhil her ilgili evlât edinmenin iptalini isteyebilir.

-Evlâtlığın menfaatleri zedelenecekse bu noksanlıklara rağmen yine de hâkim evlât edinme işlemini iptal etmeyebilir.

****TMK madde 319:** Dava hakkı, evlâtlik ilişkisinin kaldırılması sebebinin öğrenilmesinden başlayarak 1 yıl geçmekle düşer.

-Bu süre hâkim tarafından re' sen dikkate alınır.

-Bu 1 yıllık hak düşürücü sürenin durması ya da kesilmesi mümkün değildir.

TMK madde 320: Küçüklerin evlât edinilmesine ilişkin aracılık faaliyetleri, ancak Bakanlar Kurulunca yetki verilen kurum ve kuruluşlarca yapılır.

Aracılık faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin hususlar tüzükle düzenlenir.

SOYBAĞININ HÜKÜMLERİ

-Soybağı ilişkisi kurulduktan sonra meydana gelen ilişkileri kapsar.

TMK madde 321: Çocuk, ana ve baba evli ise ailenin soyadını taşır. Ancak, ana önceki evliliğinden dolayı çifte soyadı taşıyorsa çocuk onun bekârlık soyadını taşır.

-Evlilik dışında doğan çocuklar açısından, babayla soybağı ilişkisinin kurulup kurulmadığına bakmak gerek. Babayla soybağı ilişkisi, tanıma veya hüküm yoluyla kurulabiliyor. Bu hallerden biriyle bi şekilde soybağı meydana getirilirse o zaman yine babanın soyadını taşıma esasına göre sistem var.

-Babasının belli olmadığı durumlarda ancak annenin soyadını taşıma durumu hasıl oluyor.

TMK madde 322: Ana, baba ve çocuk, ailenin huzur ve bütünlüğünün gerektirdiği şekilde birbirlerine yardım etmek, saygı ve anlayış göstermek ve aile onurunu gözetmekle yükümlüdürler.

TMK madde 327: Çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderler ana ve baba tarafından karşılanır.

Ana ve baba, yoksul oldukları veya çocuğun özel durumu olağanüstü harcamalar yapılmasını gerektirdiği takdirde ya da olağan dışı herhangi bir sebebin varlığı hâlinde, hâkimin izniyle çocuğun mallarından onun bakım ve eğitimine yetecek belli bir miktar sarf edebilirler.

TMK madde 328: Ana ve babanın bakım borcu, çocuğun ergin olmasına kadar devam eder. Çocuk ergin olduğu halde eğitimi devam ediyorsa, ana ve baba durum ve koşullara göre kendilerinden beklenebilecek ölçüde olmak üzere, eğitimi sona erinceye kadar çocuğa bakmakla yükümlüdürler.

TMK madde 329: Küçüğe fiilen bakan ana veya baba, diğerine karşı çocuk adına nafaka davası açabilir.

Ayırt etme gücüne sahip olmayan küçük için gereken hâllerde nafaka davası, atanacak kayyım veya vasi tarafından da açılabilir.

Ayırt etme gücüne sahip olan küçük de nafaka davası açabilir.

-Nafaka miktarının tayininde hakim takdir yetkisini kullanır.

—Dikkat edilecek durumlar: Çocuğun ihtiyaçları ve nafaka borçlusunun maddi güçleri.

TMK madde 330: Nafaka miktarı, çocuğun ihtiyaçları ile ana ve babanın hayat koşulları ve ödeme güçleri dikkate alınarak belirlenir. Nafaka miktarının belirlenmesinde çocuğun gelirleri de göz önünde bulundurulur.

Nafaka her ay peşin olarak ödenir.

Hâkim istem hâlinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir.

-Soybağını ilgilendiren durumlarda hakim geçici olarak resen tedbir alabilir. **TMK madde 334:** Ana ve baba nafaka yükümlülüklerini sürekli olarak ve ısrarla yerine getirmezlerse ya da kaçma hazırlığı içinde bulundukları, mallarını gelişigüzel harcadıkları veya heba ettikleri kabul edilebilirse hâkim, gelecekteki nafaka yükümlülüklerine ilişkin olarak uygun bir güvencenin sağlanmasına veya gerektiğinde diğer önlemlerin alınmasına karar verebilir.

VELAYET

-Evlilik devam ederken çocuk anne ve babasının velayeti altındadır. Her iki eş de bu hakkın kullanılmasında eşit söz hakkına sahip.

-Velayet hakkı; şahıs varlığı, mutlak, kişiye sıkı sıkıya bağlı haktır. **TMK madde 348:** Çocuğun korunmasına ilişkin diğer önlemlerden sonuç alınamaz ya da bu önlemlerin yetersiz olacağı önceden anlaşılırsa, hâkim aşağıdaki hâllerde velâyetin kaldırılmasına karar verir:

1. Ana ve babanın deneyimsizliği, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerden biriyle velayet görevini gereği gibi yerine getirememesi.

2. Ana ve babanın çocuğa yeterli ilgiyi göstermemesi veya ona karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsaklaması.

Velâyet ana ve babanın her ikisinden kaldırılırsa çocuğa bir vasi atanır. Kararda aksi belirtilmedikçe, velâyetin kaldırılması mevcut ve doğacak bütün çocukları kapsar.

TMK madde 335: Ergin olmayan çocuk, ana ve babasının velâyeti altındadır. Yasal sebep olmadıkça velâyet ana ve babadan alınmaz.

Hâkim vasi atanmasına gerek görmedikçe, kısıtlanan ergin çocuklar da ana ve babanın velâyeti altında kalırlar.

TMK madde 336: Evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velâyeti birlikte kullanırlar. Ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hâli gerçekleşmişse hâkim, velâyeti eşlerden birine verebilir.

Velâyet, ana ve babadan birinin ölümü hâlinde sağ kalana, boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa aittir.

TMK madde 337: Ana ve baba evli değilse velâyet anaya aittir.

Ana küçük, kısıtlı veya ölmüş ya da velâyet kendisinden alınmışsa hâkim, çocuğun menfaatine göre, vasi atar veya velâyeti babaya verir.

VELAYETİN KALDIRILMASI

-Yasal sebepler varsa ancak hakim tarafından velayet kaldırılabilir.

-TMK 348 hangi durumlarda velayet hakkının kaldırılacağını hükme bağlıyor. **TMK madde 350:** Velâyetin kaldırılması hâlinde ana ve babanın çocuklarının bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülükleri devam eder.

Ana ve baba ile çocuğun ödeme gücü yoksa bu giderler Devletçe karşılanır. Nafakaya ilişkin hükümler saklıdır.

NAFAKA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

TMK madde 364: Herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve altsoyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür.

Kardeşlerin nafaka yükümlülükleri, refah içinde bulunmalarına bağlıdır.

Eş ile ana ve babanın bakım borçlarına ilişkin hükümler saklıdır.

EV DÜZENİ

TMK madde 367: Aile hâlinde yaşayan birden çok kimsenin oluşturduğu topluluğun kanuna, sözleşmeye veya örf'e göre belirlenen bir ev başkanı varsa, evi yönetme yetkisi ona ait olur.

Evi yönetme yetkisi, kan veya kayın hısımlığı, işçilik, çıraklık veya benzeri sebeplerle ya da koruma ve gözetme ilişkisi içinde ev halkı olarak bir arada yaşayanların hepsini kapsar.

-Örneğin: Evdeki çocuk dışarda arkadaşını yaraladıysa bu eyleminden ev başkanı da sorumludur.

TMK madde 369: Ev başkanı, ev halkından olan küçüğün, kısıtlının, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunan kişinin verdiği zarardan, alışılmış şekilde durum ve koşulların gerektirdiği dikkatle onu gözetim altında bulundurduğunu veya bu dikkat ve özeni gösterseydi dahi zararın meydana gelmesini engelleyemeyeceğini ispat etmedikçe sorumludur.

Ev başkanı, ev halkından akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunanların kendilerini ya da başkalarını tehlikeye veya zarara düşürmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. Zorunluluk hâlinde gerekli önlemlerin alınmasını yetkili makamdan ister.

VESAYET

TMK'da 396 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir.

TMK madde 396: Vesayet organları, vesayet daireleri ile vasi ve kayyımlardır. -Vesayet daireleri: Vesayet makamı diye adlandırılan Sulh hukuk mahkemesi, Denetim makamı olarak görevlendirilen Asliye hukuk mahkemesi

Vasi: Yasal temsilci

Kayyım: Kişiyi belirli bir işi yapması için atanan yasal temsilci

KISITLAMA SEBEPLERİ

Dar anlamda vesayeti gerektiren haller (TMK md 306 ve devamı);

- 1) **TMK madde 404:** Velâyet altında bulunmayan her küçük vesayet altına alınır. Görevlerini yaparlarken vesayeti gerektiren böyle bir hâlin varlığını öğrenen nüfus memurları, idarî makamlar, noterler ve mahkemeler, bu durumu hemen yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar. -Velisi olmayan her küçük vesayet altına alınır. -Görevleri sırasında bir küçüğün velayet altında olmadığını vesayet altına alınması gerektiğini fark eden makamlar bu durumu yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar.
Görevli mahkeme: Sulh hukuk mahkemesi
Yetkili mahkeme: Küçüğün yerleşim yeri mahkemesi
- 2) **TMK madde 405:** Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle işlerini göremeyen veya korunması ve bakımı için kendisine sürekli yardım gereken ya da başkalarının güvenliğini tehlikeye sokan her ergin kısıtlanır. Görevlerini yaparlarken vesayet altına alınmayı gerekli kılan bir durumun varlığını öğrenen idarî makamlar, noterler ve mahkemeler, bu durumu hemen yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadırlar. —Akıl hastalığı ya da akıl zayıflığı ayırt etme gücünü ortadan kaldıran nitelikteyse kişi tam ehliyetsizdir, fakat kişinin akıl hastası olup ayırt etme gücü yerindeyse bu durum sadece kısıtlama sebebi olur ve kişi sınırlı ehliyetsiz konumuna düşer.
- 3) **TMK madde 406:** Savurganlığı, alkol veya uyuşturucu Madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı veya malvarlığını kötü yönetmesi sebebiyle kendisini veya ailesini darlık veya yoksulluğa düşürme tehlikesine yol açan ve bu yüzden devamlı korunmaya ve bakıma muhtaç olan ya da başkalarının güvenliğini tehdit eden her ergin kısıtlanır. —Hâkim kısıtlanacak bireyi mahkemede bizzat dinlemek zorundadır. —Kişi kısıtlama kararı kesinleştikten sonra tam ehliyetli konumundan, sınırlı ehliyetsiz konumuna düşer ve yapacağı hukuki işlemlerinde yasal temsilcisinin onayı gerekir. —Kişinin fiil ehliyeti ancak gerekli durumlarda kısıtlanır, asıl olan kişinin fiil ehliyetini kendisinin kullanmasıdır.
- 4) **TMK madde 407:** 1 yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkûm olan her ergin kısıtlanır. Cezayı yerine getirmekle görevli makam, böyle bir hükümlünün cezasını çekmeye başladığını, kendisine vasi atanmak üzere hemen yetkili vesayet makamına bildirmekle yükümlüdür. —Eğer kişinin cezası 1 yıl veya daha fazla ise kişiler kısıtlanır ve bu kişilerin kısıtlılıkları ceza süreleri boyunca devam eder, tahliye olduklarında ise kısıtlılık hali kendiliğinden kalkar. —Burada sorumluluk sahibi, cezayı yerine getirmekle yükümlü olan makam yani cezaevi idaresi bu kişilerin kısıtlanması için mahkemeye başvuru yapmak zorundadır.
- 5) **TMK madde 408:** Yaşlılığı, engelliliği, deneyimsizliği veya ağır hastalığı sebebiyle işlerini gerektiği gibi yönetemediğini ispat eden her ergin kısıtlanmasını isteyebilir.

—Eğer kanunda belirtilen sebepler varsa kişinin kendisi de mahkemeye başvurup kısıtlanmasını isteyebilir.

TMK madde 409: Bir kimse dinlenilmeden savurganlığı, alkol veya uyuşturucu Madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı, kötü yönetimi veya isteği sebebiyle kısıtlanamaz.

Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle kısıtlamaya ancak resmî sağlık kurulu raporu üzerine karar verilir. Hâkim, karar vermeden önce, kurul raporunu göz önünde tutarak kısıtlanması istenen kişiyi dinleyebilir.

—Kısıtlanacak kişinin mahkemede kendisinin bizzat hâkim tarafından dinlenmesi gerekir.

Kısıtlama kararının 3.kişiler açısından sonuçları;

TMK madde 410: Kısıtlama kararı, kesinleşince hemen kısıtlının yerleşim yeri ile nüfusa kayıtlı olduğu yerde ilân olunur.

Kısıtlama, iyiniyetli üçüncü kişileri ilândan önce etkilemez.

Ayırt etme gücüne sahip olmamanın sonuçlarına ilişkin hükümler saklıdır. —Kısıtlama kararı ilan edilmeden önce kısıtlının iyiniyetli 3.kişilerle yapmış olduğu hukuki işlemlerde. İyiniyetli 3.kişilerin hakları korunur. Fakat kısıtlama kararı ilan edildikten sonra 3.kişilerin iyiniyeti korunmaz.

—Ayırt etme gücüne sahip olmamaya ilişkin hükümler saklıdır yani ayırt etme gücü olmayan kişiler açısından karar ister ilan edilsin ister ilan edilmesin

3. kişilerle yaptıkları hukuki işlemlerde 3.kişilerin iyiniyeti korunmaz, ayırt etme gücü olmayan kişilerin yaptıkları hukuki işlemler kesin hükümsüzdür.

TMK madde 411: Vesayet işlerinde yetki küçüğün veya kısıtlının yerleşim yerindeki vesayet dairelerine aittir.

Kimler Vasi Olarak Atanabilir?

TMK madde 414: Haklı sebepler engel olmadıkça, vesayet makamı, vesayet altına alınacak kişinin öncelikle eşini veya yakın hısımlarından birini, vasilik koşullarına sahip olmaları kaydıyla bu göreve atar. Bu atamada yerleşim yerlerinin yakınlığı ve kişisel ilişkiler göz önünde tutulur.

-Vesayet altına alınacak kişi eğer evliyse eşinin, evli değilse yakın hısımlarının vasi olarak atanmada önceliği vardır.

TMK madde 415: Haklı sebepler engel olmadıkça, vasiliğe, vesayet altına alınacak kişinin ya da ana veya babasının gösterdiği kimse atanır.

TMK madde 413: Vesayet makamı, bu görevi yapabilecek yetenekte olan bir ergini vasi olarak atar.

Gereken durumlarda, bu görevi birlikte veya vesayet makamı tarafından belirlenen yetkileri uyarınca ayrı ayrı yerine getirmek üzere birden çok vasi atanabilir.

Rızaları bulunmadıkça birden çok kimse vesayeti birlikte yürütmekle görevlendirilemez.

-Birden çok vasi atanması istisnai hallerde gerçekleşir, asıl olan kişinin tek vasisi olmasıdır.

- Vasi atanacak kişi, vesayet altına alınan kişinin mal varlığı üzerinde herhangi bir hakka sahip olmaz, sadece malların yönetimi konusunda vesayet altında olan kişiye yardımcı olmakla yükümlüdür. Ve bunun çok sıkı denetimi vardır örneğin vasi, malların yönetimi konusunda defter tutma zorunluluğu vardır.

****TMK madde 416:** Vesayet altına alınan kimsenin yerleşim yerinde oturanlardan vasiliğe

atananlar, bu görevi kabul etmekle yükümlüdürler. Aile meclisince atanma hâlinde vasilîği kabul yükümlülüğü yoktur.

Vesayetden Kaçınma Sebepleri, Kimler Vasi Olarak Atanamaz?

TMK madde 417: Aşağıdaki kişiler vasilîği kabul etmeyebilirler:

1. Altmış yaşını doldurmuş olanlar,
2. Bedensel engelleri veya sürekli hastalıkları sebebiyle bu görevi güçlükle yapabilecek olanlar,
3. Dörtten çok çocuğun velisi olanlar,
4. Üzerinde vasilik görevi olanlar,
5. Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Bakanlar Kurulu üyeleri, hâkimlik ve savcılık mesleği mensupları.

—Genel prensip vasilîği kabul etmektir fakat kanunda sayılan bu kişilerin kabul etme zorunluluğu yoktur.

Vasilîğe Engel Olan Sebepler

TMK madde 418: Aşağıdaki kişiler vasi olamazlar:

1. Kısıtlılar,
2. Kamu hizmetinden yasaklılar veya haysiyetsiz hayat sürenler,
3. Menfaati kendisine vasi atanacak kişinin menfaati ile önemli ölçüde çatışanlar veya onunla aralarında düşmanlık bulunanlar,
4. İlgili vesayet daireleri hâkimleri.

—Kanunda belirtilen sebepler varsa bu kişiler vasi olamazlar.

TMK madde 419: Vesayet makamı, gecikmeksizin vasi atamakla yükümlüdür. Gerek duyulduğunda henüz ergin olmayanların da kısıtlanmasına karar verilebilir; ancak, kısıtlama kararı ergin olduktan sonra sonuç doğurur. Kısıtlanan ergin çocuklar kural olarak vesayet altına alınmayıp velâyet altında bırakılır.

—Vesayet makamı, elindeki iş yüküne, şartlara göre bunu biran önce ataması ve kişinin temsili yönünden sakıncalı olan durumu ortadan kaldırması gerekiyor.

—Vasinin atanmasından önce şartlar gerektiriyorsa vasi atanıncaya kadar geçici olarak hakim bazı önlemler alabilir.

TMK madde 420: Vesayet işleri zorunlu kıldığı takdirde vesayet makamı, vasinin atanmasından önce de re'sen gerekli önlemleri alır; özellikle, kısıtlanması istenen kişinin fiil ehliyetini geçici olarak kaldırabilir ve ona bir temsilci atayabilir.

Vesayet makamının kararı ilân olunur.

TMK madde 422: Vasilîğe atanan kişi, bu durumun kendisine tebliğinden başlayarak 10 gün içinde vasilikten kaçınma hakkını kullanabilir.

İlgili olan herkes, vasinin atandığını öğrendiği günden başlayarak on gün içinde atamanın

kanuna aykırı olduğunu ileri sürebilir.

Vesayet makamı, vasilikten kaçınma veya itiraz sebebini yerinde görürse yeni bir vasi atar; yerinde görmediği takdirde, bu konudaki görüşü ile birlikte gerekli kararı vermek üzere durumu denetim makamına bildirir.

-Vesayet makamı olan Sulh Hukuk Mahkemesi itirazı yerinde görürse yeni bir vasi atar. İtirazı yerinde görmezse durumu itiraz edene ve denetim makamına bildiriyor.

-Kendisine itiraz edilen vasi veya kaçınma hakkını kullanmak isteyen vasi, yerine yenisi atanıncaya kadar görevini sürdürmekle yükümlüdür.

TMK madde 423: Vasiliğe atanan kimse, vasilikten kaçınmış veya atanmasına itiraz edilmiş olsa bile, yerine bir başkası atanıncaya kadar vasiye ait görevleri yerine getirmekle yükümlüdür.

TMK madde 438: Vasiliğe atanma kararının kesinleşmesi üzerine vasi ile vesayet makamının görevlendireceği bir kişi tarafından, vakit geçirilmeksizin, yönetilecek malvarlığının defteri tutulur.

Vesayet altındaki kişi ayırt etme gücüne sahipse, olanak bulunduğu takdirde defter tutulurken hazır bulundurulur.

Koşullar gerektirdiği takdirde denetim makamı, vasi ve vesayet makamının isteği üzerine vesayet altındaki kişinin malvarlığının resmî defterinin tutulmasına karar verebilir. Bu defter, mirastaki resmî defterin alacaklılara karşı doğurduğu sonuçları doğurur ve oradaki usul uyarınca tutulur.

TMK madde 444: Taşınmazların satışı, vesayet makamının talimatı uyarınca ve ancak vesayet altındaki kişinin menfaati gerekli kıldığı hâllerde mümkündür. Satış, vesayet makamının bu iş için görevlendireceği bir kişi tarafından vasi de hazır olduğu hâlde açık artırmayla yapılır ve ihale vesayet makamının onamasıyla tamam olur; onamaya ilişkin kararın ihale gününden başlayarak on gün içinde verilmesi gerekir.

Ancak denetim makamı, istisnaî olarak özel durumları, taşınmazın niteliğini veya değerinin azlığını göz önüne alarak pazarlıkla satışa da karar verebilir. -Taşınmazını satamaz ancak Sulh Hukuk Mahkemesinin onayını alarak ve kısıtlının menfaati bulunduğu takdirde gerçekleştirilebilecek bir durumla karşılaşılır.

— *Vasinin görevleri:* malvarlığı haklarını yönetmek, kişi küçükse onun bakımı ve eğitimi için gerekli önlemleri aldirmek. Örneğin okula yazdırmak, bakımıyla ilgili önlemleri almak, yaşlıysa bir kuruma yerleştirmek

—Hukuki işlemler yapılırken vasinin kişiye icazet veya izin vermesi gerekiyor borçlandırıcı nitelikli işlemlerde.

—Kişiye sıkı sıkıya bağlı işlemleri ve karşılıksız kazandırma işlemlerini kısıtlı kendi başına da kullanabiliyor.

TMK madde 449: Vesayet altındaki kişi adına kefil olmak, vakıf kurmak ve önemli bağışlarda bulunmak yasaktır.

—TMK449'daki yasak işlemler yasal temsilcinin izni olsa dahi yapılamaz.

TMK madde 451: Ayırt etme gücüne sahip olan vesayet altındaki kişi, vasinin açık veya örtülü izni veya sonraki onamasıyla yükümlülük altına girebilir veya bir haktan vazgeçebilir.

Yapılan işlem diğer tarafın belirlediği veya başvurusu üzerine hâkimin belirleyeceği uygun bir

süre içinde onanmazsa, diğer taraf bununla bağılı olmaktan kurtulur.

TMK madde 452: Vasinin onamadığı işlemlerde taraflardan her biri verdiğini geri isteyebilir. Ancak, vesayet altındaki kişi, sadece kendi menfaatine harcanan veya geri isteme zamanında malvarlığında mevcut olan zenginleşme tutarıyla ya da iyiniyetli olmaksızın elden çıkarmış olduğu miktarla sorumludur.

Vesayet altındaki kişi, fiil ehliyetine sahip olduğu hususunda diğer tarafı yanıltmış ise, onun bu yüzden uğradığı zarardan sorumlu olur.

—*Culpain Contrahendo*: Sözleşme görüşmelerinde kusurlu davranışta karşı tarafın zararına yol açmaktır. Yani sözleşme görüşmeleri sırasında karşı tarafa yanıltıcı bilgiler vermemek lazım ve karşı tarafı aldatmamak lazım. Unutkanlık ve başka sebeple bazı önemli şeyleri gözden kaçırmamak gerekir. Sözleşme görüşmesi sürerken zarar verilirse karşı tarafa, bunun karşılanması gerekir.

—TMK 452/2'deki durum Culpain contrahendo durumuna benzer ve kanun metnine dökülmüş halidir.

VESAYET DAİRELERİNİN GÖREVLERİ

—Vesayet dairelerine, vesayet makamına şikayette bulunulabilir.

TMK madde 461: Ayırt etme gücüne sahip olan vesayet altındaki kişi ve her ilgili, vasinin eylem ve işlemlerine karşı vesayet makamına şikâyetle bulunabilir.

Vesayet makamının kararlarına karşı tebliğ gününden başlayarak 10 gün içinde denetim makamına itiraz edilebilir.

—Kısıtlanan kişi de, ilgili kişilerde Sulh Hukuk mahkemesine başvurmak suretiyle vasiyi şikâyet edebilirler. Tabiki vesayet makamının bu şikâyet üzerine vereceği karara karşıda denetim makamına yani Asliye Hukuk mahkemesine gitmelerinin önü açıktır. 10 gün içerisinde herhangi bir şikâyetle bulundunuz, bir karar verdi vesayet makamı (sulh hukuk mah.) ve doğru olmadığını düşünüyorsunuz buna karşı denetim makamına da gidebilirsiniz. Vesayet makamının kararlarına karşı tebliğ gününden başlayarak 10 gün içinde denetim makamına itiraz edilebilir.